skulle sköta en dylik affär blefve den vida kostsammare och ändock jemförelsevis med mindre sakkännedom behandlad.

2:o Att besättningen af ett Paketfartyg bör vara talrikare än å vanliga handelsfartyg af samma klass, men att man bör undvika att göra aflöningen för kostsam.

3:o Att disciplin och god ordning böra råda på en Paket och derföre lättast vidmakthålles bland en Örlogsbesättning.

4:o Att rymningarna blifva mera sällsporda bland en besättning utgjord af Kronans manskap, än bland Koffardi-matroser, emedan detta manskap i allmänhet är med starkare band fästadt vid hemmet än annat sjöfolk.

5:o Att Flottans befäl och manskap icke böra påräkna mycket högre aflöning än den de vanligen åtnjuta såsom till Örlogstjenst kommenderade, till en förhöjning hvaraf, utom daglig aflöning jag ansett att de vanliga 5 proc. kapplake å fragternas brutto böra utdelas i lotter till befäl och manskap.

6:o Att paketerna, armerade under krigstid till någon del kunna användas såsom Convojfartyg.

Ehuru kostnadsförslaget icke uptager skeppsläkare å paketerna anser jag dock att det vore ganska nyttigt i många afseenden om sådane för dem kunde engageras; dels derföre, att de göra farten för passagerare mera begärlig, besättningarnes hälsa bättre vårdas och flottans läkarekorps derigenom vinner en betydlig förstärkning af på sjön praktiserande läkare. På de utländska paketerna bestås nu i allmänhet skeppsläkare, och ofta medfölja sjukliga passagerare blott och bart för helsans återvinnande på sjön. Det tyckes då så mycket mer vara ett skål att anskaffa läkare till dessa slags fartyg.

För jemförelses skuld lemnas här nedan en upgift på passagerareafgifterna å de Amerikansk-Engelska seglande Paketerna enligt Mc Culloch.

År 1836 traffikerade 20 Paketer emellan New-York och Liverpool indelte i 4 linier; ungefärligen 12 emellan New-York och London och 15 emellan New-York och Havre de Grace i Frankrike, alla seglande. Storleken varierade emellan 450 och 800 Tons. Dessa Paketer äro de vackraste, mest snällseglande, starkt byggda och yppigt utrustade skepp. Resornas medellängd emellan Liverpool och New-York var 34 dagar och på motsatta vägen 20. Salongs- eller hytteafgiften från Amerika var 140 Dollars och från Europa 35 guinéer, inberäknadt mat, vin, sängkläder o. m. d. Passagerare-afgift å mellandäck eller i skeppsrummet varierar efter årstiderna från 3 till 6 guinéer. Medelpriset är 4 £t men dervid bestås endast kojrum, ved till kokning och vatten; maten bestås deremot af passagerarne sjelfve och kan medföras af de fattigare för en kostnad af 40 á 50 sk. sterling.

Fragtlistan å dessa Paketer enl. Mc Culloch:

Fina varor och stycke-gods per Ton à 40 cub.-fot 2 £t.
Stålarbeten (hardware) . . . . . 1: 10.
Gröfre arbeten (coars low priced goods) . . . 1: à 1: 15.
Jern per Ton af 20 cwt. . . . . 0: 10. à 0: 12.

Aproximativt Kostnads-Förslag.

			Banco.	
Paket emellan Götheborg och New-York.				
Ett skepp lastande 200 kommerceläster, af ek och furu, koppradt, antages byggt och primitivt rustadt för 60,000 r:dr ränta à 5 proc.		3000: —		
Årliga rustnings- och underhålls-kostnaden .		4000: —		
Lots- och hamn-umgälder under resorna . .		1000: —		
Aflöning:				
Kaptenen à 3 r:dr per dag 365 dagar	1095: —			
1 Styrman à 1: 16. „	486: —			
1 Andre Styrman à 32 sk. „	243: 16.			
1 Skeppare à 32 sk. „	243: 16.			
Sex Matroser à 16 sk. „	730: —			
Tolf Båtsmän à 6 sk. „	547: 24.			
Två Kockar à 16 sk. „	243: 16.			
8760 portioner à 16 sk. medelpris	2920: —			
Tillökning för 1920 portioner förfriskning à 8 sk.	220: —	6728: 24.		
Fartygens förslitning i början fördeldt på 10 år med afdrag af 33 proc. af primitiva kostnaden, hvartill det då anses kunnna försäljas; afsatte till nybyggnads-fond . . .		4000: —		
För hafverier och oförutsedda händelser . . .		2000: —	20728	24
Kalkyleradt maximi-belopp af inkomst:				
200 Kommerce-lästers drägt à 400 Tons anses i medeltal för allt slags gods gifva 1 £t per Ton 4 fragter om året		19200 —		
1:o 10 hyttplatser à 175 r:dr, 4 fragter	7000: —			
Obs. Afgift till kajutan för mat, vin och sängkläder, serskildt 125 r:dr.				
2:o 6 Akter mellandäcks-platser à 100 r:dr 4 fragter	2400: —			
Obs. Afgift till Styrmans-messen för mat, koj och sängkl. 60 r:dr.				
3:o 20 Förrumsplatser à 33: 16., 4 fragter, åt hvilka endast bestås hängmatta, vatten och ved till kokning, men mat bland besättningen mot 50 proc. förhöjdt portionspris om passageraren ej vill medföra egen proviantering . . .	2666: 32.	12066: 32.		
Årligt bidrag af allmänna medel, de första 3:ne åren dock 8000		6000: —	37266	32
Inkomst-öfverskott			16538	8

		Banco.	
Afgår 5 proc. kapplake till besättningen . . 1550: —			
samt 33 proc. af brutto-inkomst för lägre fragter eller passagerare-brist . . . . . 10333: 16.		11883	16
Antagligt minimi-öfverskott		4654	40
Paket emellan Götheborg och S:t Barthelemy.			
Ett skepp af samma drägtighet som New-Yorks Paket och med samma besättnings styrka och öfriga kostnader lika utföres årligen		20728	24
Kalkyleradt maximi-belopp af inkomster:			
200 Kommerce-lästers drägt à 400 Tons anses i medeltal för allt slags gods gifva 1 £t 10 per Ton 4 fragter . . . . . 28800: —			
1:o 10 hyttplatser à 200 r:dr, 4 fragter . . . . . 8000: —			
Obs. Afgiften till Kajutan serskildt 150 r:dr.			
2:o 8 Akter mellandäcks-platser à 120 r:dr, 4 fragter . . . . . 3840: —			
Obs. Afgiften till Styrmansmessen 80 r:dr.			
3:o 20 Förrums-platser à 50 r:dr, 4 fragter . . . . . 4000: —	15840: —		
Obs. Egen mathållning, öfrigt lika med New-Yorks Paket.			
Bidrag af allmänna medlen årligen, dock under de första 3 åren 8000 r:dr . . . . . 6000: —		50640	
Inkomst-öfverskott		29911	24
Afgår 5 proc. kapplake af brutto-inkomst . 2200: —			
samt 50 proc. af brutto-inkomsten för lägre fragter m. m. . . . . 22320: —		24520	
Antagligt öfverskott		5391	24

Om Paketen på ut- och hemgående angörer Engelsk eller Fransysk hamn skulle troligtvis några passagerare från dessa ställen vara att emottaga eller aflemna.

Paket emellan Götheborg och Rio Janeiro.			
Årliga utgiften för samma slags fartyg som de föregående		20728	24

		Banco.	
Kalkyleradt maximi-belopp af inkomst:			
200 Kommerce-lästers drägt à 400 Tons à 2 £t per Tons 3 fragter per år	14400: —		
1:o 10 Hyttplatser à 200 r:dr, 3 fragter	6000: —		
Obs. Afgiften till Kajutan 200 r:dr.			
2:o 8 Mellan-akterdäcks-platser à 120 r:dr 3 fragter	2880: —		
Obs. Afgiften till Styrmansmessen 100 r:dr.			
3:o 20 Förrums-platser à 50 r:dr, 3 fragter	3000: —	11680: —	
Obs. Samma förhållande som i andra Paketer.			
Bidrag af allmänna medel	8000: —	34280	
Anses böra utgå ständigt så högt för den längre vägens skull.			
Inkomst-öfverskott		13551	24
Afgår 5 proc. kapplake till besättningen af brutto	1110: —		
samt 33 proc. af brutto-inkomst för lägre fragter m. m.	8666: 32.	9776	32
Antagligt minimi-öfverskott		3774	40

Om Paketen angörer någon Engelsk eller Fransysk hamn på ut- och hemgående skall troligtvis några passagerare från dessa ställen vara att emottaga, eller aflemna.

Paket emellan Götheborg och Alexandria.

Årliga utgiften för samma slags fartyg som de föregående		20728	24
Kalkyleradt maximi-belopp af inkomst:			
200 Kommerce-läster à 400 Tons à 1 £t 10 per Tons fartygen antages kunna göra 2 tourer fram och tillbaka	28800: —		
1:o 16 Hyttplatser, till Alexandria à 150 r:dr, 4 fragter	9600: —		
Obs. Afgiften till Kajutan för hela vägen 125 r:dr.			
2:o 10 Akter-mellandäcks-platser hela vägen à 80 r:dr, 4 fragter	3200: —		

			Banco.	
Obs. Afgiften för hela vägen till Styrmans-messen 60 r:dr. 3:o 20 Förrums-platser för hela vägen 33 r:dr 16 sk. 4 fragter	2666: 32.	15466: 32.		
Bidrag af allmänna medel årligen		6000: —	50266	32
Inkomst-öfverskott			29538	8
Afgår 5 proc. kapplake till besättningen . .		2210: —		
samt 50 proc. af brutto för lägre fragter m. m.		22133: 16.	24343	16
Antagligt minimi-öfverskott			5194	40

En Tariff för passagerare-afgiften å mellanliggande orter som af Paketen angöres på ut- och hemgående bör naturligtvis upprättas, likasom för transporten af styckegods orter emellan. En sådan kalkyl har jag ej ansett nödigt att här införa, och kan ej heller utan mycken svårighet verkställas.

Summariskt, Aproximativt Kostnads-Förslag.

		Banco.	
Till New-York 6 Paketer att afgå en gång i månaden från hvarje station.			
En Paket antogs kosta årligen	20728: 24.		
5 D:o alltså ytterligare	103642: —		
Kapplake tillsammans för 6 Paketer . .	9300: —		
Kommisions-arfvoden m. m. 1000 r:dr, per Paket	6000: —	139670	24
100 proc. af de 6 Paketernas kapacitet med full last utgör	187596: —		
Bidrag af allmänna medel à 6000 r:dr per Paket	36000: —	223596	
Öfverskott		83925	24
80 proc. af kapaciteten 187596 gör . . .	150080: —		
Bidrag af allmänna medel à 6000 r:dr per Paket	36000: —	186080	
Öfverskott		46410	
60 proc. af kapaciteten 187596 gör . . .	112560: —		
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr per Paket	48000: —	160560	
Öfverskott		20889	24
50 proc. af kapaciteten 187596 gör . . .	93800: —		
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr per Paket	48000: —	141800	
Öfverskott		2129	24

		Banco.	
Man finner af denna kalkyl att Paketfarten icke bär sig utan bidrag af allmännna medel förr än den gifver 80 proc. af Fartygens kapacitet att taga last och Passagerare.			
Till S:t Bartelemy 6 Paketer att afgå 1 gång i månaden.			
En Paket antogs kosta årligen lika med New-Yorks Paketen alltså blir kostnaden för 6 Paketer	124370: 24.		
Kapplaken för de 6 Paketerna	13200: —		
Kommissions-arfvoden m. m. à 1000 r:dr per Paket	6000: —	143570	24
100 proc. af kapaciteten, full last utgör för 6 Paketer	267840: —		
Bidrag af allmänna medel för 6 Paketer .	36000: —	303840	
	Öfverskott	160269	24
80 proc. af kapaciteten gör	214272: —		
Bidrag af allmänna medel	36000: —	250272	
	Öfverskott	106701	24
60 proc. af kapaciteten gör	160704: —		
Bidrag af allmänna medel	36000: —	196704	
	Öfverskott	56133	24
50 proc. af kapaciteten gör	133920: —		
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr per Paket	48000: —	181920	
	Öfverskott	38349	24
40 proc. af kapaciteten gör	107136: —		
Bidrag af allmänna medel à 8000	48000: —	155136	
	Öfverskott	11565	24
Till Rio-Janeiro 4 Paketer afgående hvarannan månad eller med 60 dagars mellantider.			
Fyra Paketer kosta årligen i underhåll . .	82914: —		
Kapplaken till Besättningarne	4440: —		
Kommissions-arfvoden 1000 r:dr per Paket	4000: —	91354	
100 proc. af 4 Paketers kapacitet med full last	105120: —		
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr per Paket	32000: —	137120	
	Öfverskott	45766	
80 proc. af kapaciteten gör	84096: —		
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr .	32000: —	116096	
	Öfverskott	24742	

		Banco.
60 proc. af kapaciteten gör	63072: —	
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr .	32000: —	95072 —
	Öfverskott	3718

Man finner af kalkylen att som väglängden gör att ett snällseglande fartyg ej kan göra mer än 3:ne fragter per år och ej mera än fyra fartyg böra antagas få tillfälle till god verksamhet, behöfs dock för en längre tid ett årligt större Statsbidrag för Paketfartens underhåll.

Till Alexandria 6 paketer afgående en gång i månaden, angörande Malta på ut- och hemgående.

Sex Paketer kosta årligen i underhåll tillsammans	124368: —	
Kapplaken till besättningarna	13260: —	
Kommissions-arfvoden à 1000 r:dr	6000: —	143628
100 proc. af kapaciteten, full last gör . .	265596: —	
Bidrag af allmänna medel	36000: —	301596 —
	Öfverskott	157968
80 proc. af kapaciteten gör	212476: —	
Bidrag af allmänna medel	36000: —	248476 —
	Öfverskott	104848
60 proc. af kapaciteten gör	159357: —	
Bidrag af allmänna medel	36000: —	195357 —
	Öfverskott	51729
50 proc. af kapaciteten gör	132798: —	
Bidrag af allmänna medel	36000: —	168798 —
	Öfverskott	25170
40 proc. af kapaciteten gör	106238: —	
Bidrag af allmänna medel à 8000 r:dr per Paket	48000: —	154238 —
	Öfverskott	10610

Vid jemförelse af kalkylerade inkomster af Passagerare och afdragen för fragtbrist vid kolumnens slut, finner man att afseende är gjordt på en sådan omständighet, att skeppen i början uptagas af litet passagerare-antal. Till exempel å en New-Yorks Paket, kalkyleras under året full passagerare-antal till 144 fördelade på fyra fragter, — inkomsten deraf till 12066 r:dr 32 sk.; men om blott tredjedelen af antalet, eller 48 kunna påräknas under hela året äfven då paketfarten en tid fortgått, så, om fragterna ej för mycket sjunka under det kalkylerade medium af 1 £t per Ton för allt slags gods, export och import sammanslagne, det jag icke tror blifver fallet, liksom att fragter icke skola saknas då varorna kunna vara mera

till hands när afgångstiderna äro reguliera, lemnar dock trafiken, oaktadt ett långsamt ökande af passagerare-inkomsten, en sådan behållning att paketfart kan upprätthållas om de bidrag af allmänna medel jag vågat föreslå skulle af R. St. bifallas, till dess det jemna Kommunikationsmedlet är kändt och allmännare begagnadt. Än i dag anvisar kongressen i Förenta Staterna betydliga summor, som bidrag till nya Paketliniers öpnande, ehuru sådana redan finnas i enorma skalor tilltagna, och tyckas vara så lockande för spekulationen och kapitalerna att Staten icke skulle der behöfva mellankomma med understöd. Men man ser dylika saker i annat perspektiv i Amerika än här i Sverige.

Det kan sannerligen icke falla mig in att tro, det R. St. nu genast skola fästa afseende på denna plan att etablera en regulier paketfart, men jag har önskat att framställa idéen så godt jag kan, stödd på de facta som jag funnit uptecknade af en ganska erkänd authoritet, Mac Culloch — och vill blott anhålla, att R. o. Ad., som så liberalt understödt den visserligen ej mindre problematiska frågan om Jernvägars anläggande i stor skala, ville bifalla syftemålet för denna motion: *Att de första trenne åren 8000 r:dr och sedermera en längre tid 6000 r:dr, årligen, såsom Statsbidrag lemnas det bolag eller enskilt man, som vill upprätta en regulier paketfart i endera, eller samfällt de här ofvan upräknade linierna, med de villkor som ligga till grund för verkställigheten.*

Det torde slutligen lillåtas mig att visa hvilka fördelar en utvecklad paketfart skulle tillskynda K. M:s Flotta då Paketerna föras och bemannas af dess Officerare och manskap. De 22 Paketer som å de fyra linierna skulle användas, behöfva 22 befälhafvare af Officers-grad och 22 förste Styrmän af lägre Officers-grad; 22 Under-Officerare från Styrmans- och 22 från Skeppare-korpserna; 132 Matroser och Jungmän och 264 Båtsmän utom 44 Kockar, och hela detta antal hållas i ständig verksamhet till sjös. Om då båtsmännen, som så väl behöfva sjömansdaning, kommenderas på en gång tvenne år och de bästa matros-ämnena på förhand utletas bland denna Flottans fasta korps; så skulle slutligen en elite af minst 1000 man fullgoda matroser bildas och utgöra kärnan af Örlogsbesättningarna, jemte den värfvade matros-korpsen. Matros- och Jungmans-korpsen finge äfven ett behöfligt tillfälle till praktisk utbildning och förstärkning af sina knappa villkor, då mera än tredjedelen af densamma skulle komma att ständigt vara i verksamhet på sjön. Med ett ord: det anslag till Flottans exercise som nu alltid skall blifva otillräckligt att åt en till större delen alldeles rå massa, tagen från plogen, icke allenast bibringa hela den vidlyftiga tjensteutöfningen inom örlogsrelingarna, utan ock de alldra första elementerna af Sjömanskap, skall blifva vida drygare och lemna vida mer tillfredställande resultater, då manskapet dessförinnan och emellanåt få tillfälle att blifva utbildade sjömän. Likaså skola flottans Officerare, hvilka så sällan få tillfälle till sjömannadaning i yngre år, helst nu, sedan tjenstgöring å Kofferdiflottan är så godt som förbjuden, finna ett ypperligt tillfälle att tidigt och på

eget

eget ansvar föra befäl, — det enda medel som göra dem till raska sjömän, — och deras tid skall blifva nyttigare använd å den yttre paketfarten än att såsom Befälhafvare på våra Ångfartyg skaffa sig emploj vid de inre kommunikationerna.

Begärdes på bordet.

Uplästes en af Hr Printzensköld, Axel, inlemnad sålydande motion:

Redan vid 1844 års riksdag började, som jag tror, R. H. St. fästa upmärksamhet på det missförhållande, som upkommit derigenom, att för afsändandet kring land och rike af dagbladen, hvilkas vidd på de sednare åren i förvånande grad tilltagit, ersättningen till Statsverket icke vuxit med tidningsnumren i storlek, utan stod på samma punkt som vid den tid tidningsformatet till arealen i allmänhet icke öfversteg hälften utaf ett ark tryckpapper af vanlig sort. Följden häraf blef att stämpel-afgiften för tidningsbladen i någon mån höjdes, men detta oaktadt har denna afgift ännu icke, åtminstone enl. min tanke, blifvit förstorad till det belopp den rätteligen borde vara.

Med hänseende till den utsträckning tidningsläsningen i allmänhet erhållit, den stora qvantitet dagblad, som derför måste, så att säga, konsumeras samt det i hög grad ökade besvär, som dessa förhållanden framkallat för postverket, vågar jag alltså föreslå, det beloppet af stämpeln af hvarje tidningsnummer af 150 qvadratdicimaltums innehåll måtte höjas till två runstycken och i samma proportion åsättas tidningar af större areal.

Jag anhåller om remiss å denna min motion till vederbörligt Utsk.

Remitterades till Bevilln:sUtsk.

Uplästes en af Hr Akrell, Carl, inlemnad sålydande motion:

Vid riksdagen 1809 beslöto R. St., att ett Kronohemman, kalladt Tofta, beläget i Adelsö socken, Färentua härad och Stockholms län, skulle, på auction, till Skatte försäljas, med bibehållande af sin d. v., till största delen, indelta ränta.

Med anledn. af denna försäljning, de vilkor som dervid fästades och de förhållanden som deraf upkommit, får, till H. R. o. Ad., jag vördsamt anföra följande:

Tofta hemman, fordom 3 mant. Säteri, tillföll Kronan vid Carl XI:s reduction samt skattlades och förmedlades till ett mant. 1696 Det blef Åboledigt 1765 och upläts derefter, ända till 1809, såsom lifstids donation åt betjeningen vid de K. Hof- och Stallstaterna, likväl med undantag af hemmanets skog, som ansågs behöflig för Kungsgårdarna Svartsjö och Drottningholm. Skogen, såsom skattlaggd tillika med hemmanet, fortfor dock att anses såsom dettas tillhörighet, ända till 1794, då den, på Landsh:s öfver

Svartsjö län befallning, och i strid med K. M:s året förut gifna resolution, afrösades från hemmanet, affattades på karta och förklarades vara kronopark.

Denna åtgärd lärer förmodligen gifvit K. Kammar-coll:m anledn. att, utan vidare undersökning om den förmenta Kronoparkens tillkomst och natur, vid hemmanets försäljning år 1810, densamma derifrån undantaga, fastän sådant icke äskades af R. St. eller anbefalldes af Konungen, och icke heller lagligen kunde ske, enär R. St. beslutit att hemmanets ränta, i hvilken skogen var inbegripen, skulle oförändrad bibehållas.

Någon tid efter hemmanets försäljning anhöll den nya egaren att äfven få till Skatte lösa den frånskiljda skogen, såsom utgörande hemmanets tillhörighet, och för hvilken han var förbunden att allt framgent skatta; men sådant afslogs, på grund af auctoriteternas upgift om skogens omistlighet för Kungsgårdarna. Någon undersökning om beskaffenheten af denna omistlighet kom likväl icke ifråga förr än 1828, då vid verkställd laga syn utröntes och vitsordades, att skogen vore i hög grad vanvårdad och förstörd, samt, af flera upgifna skäl, för Kungsgårdarna af nästan ingen nytta.

Med anledn. deraf väcktes, vid riksdagen samma år, motion om skogens försäljande, såsom för Kronan i alla afseenden förmånligast, hvilket ock af Stats- och Ekon.-Utsk:n tillstyrktes samt af Borgare- och Bonde-St:n bifölls, men afslogs af Adeln och Preste-St., på grund af, i dessa Stånd afgifna, missledande upgifter i ämnet.

I dess ställe blef berörde skogspark, år 1830, utarrenderad på 30 år, till egaren af Tofta hemman, mot en successivt ökad arrende-afgift af 29½ till 42½ famn:r ved, en afgift som, efter hvad erfarenheten visat och hållna besigtningar vitsordat, medför skogens totala förstöring innan arrendeårens utgång. Härtill kommer en ränta af vid pass 60 r:dr hvartill skogen är skattlaggd, som af Tofta hemman fortfarande måste erläggas och som, för de förflutne 40 åren redan upgår till ett sammanräknadt belopp af omkring 2400 r:dr b:co.

Nu varande egare af Tofta hemman och arrendator af oftanämnde skogspark, afgaf sistl. år en underd. ansökan att densamma få inlösa till skatte mot en erbjuden lösesumma af 3600 r:dr b:co hvaraf räntan à 5 för 100:det, utgör värdet af 36 famnar ved eller medeltalet af den för hela arrendetiden bestämda årliga afgiften. Denna underd. ansökan, som, med deri erbjudna vilkor, icke af K. M. i nåder bifallits, har enhälligt blifvit tillstyrkt af Kammar-coll:m, Ståth.-emb. å Drottningholm, Landsh.-emb., Kronofogden och Hof-Jägmästaren, förklarande derjemte Kammar-coll:m att ifrågavar skogspark, såsom Tofta hemman af ålder tillhörig och under dess skattläggning inbegripen, icke kunde rättvisligen på auction försäljas, utan borde af Tofta egare få lösas och med detta hemman återförenas.

Med det nu vördsamt anförda har icke varit någon afsigt att väcka klander öfver styrelsers och embetsmyndigheters tillgöranden, ännu mindre att påkalla R. St:s pröfning och ogillande af redan

fattade beslut. Jag har blott ansett en historik öfver målet vara behöflig för att, på grund af upgifna förhållanden, kunna för R. St. framlägga ett vördsamt förslag som, efter min öfvertygelse, och på grund af noggran kännedom om lokala förhållandena, är till K. M:s och Kronans sannskyldiga fördel ledande, på samma gång som en enskilt persons lagliga och billiga anspråk derigenom upfyllas. Mitt vördsamma förslag är neml., det täcktes R. H. St. besluta:

1:o Att Tofta hemmans, vid försäljningen frånskiljda skog, den nu s. k. Adelsö kronopark med derå belägna Skogvaktarboställe, fordom såsom torp lydande under hemmanet, måtte af Tofta hemmansegare få till skatte lösas och med hemmanet återförenas, och att i följd deraf det nu gällande år 1830 ingångne arrendekontrakt måtte till kraft och verkan uphöra.

2:o Att lösesumman måtte af tillförordnad synerätt bestämmas, efter hållen laga besigtning och värdering af skogsparken.

Eller ock: att denna summa beräknas till ett kapital hvars ränta, à 5 för 100:det utgör värdet — efter medium af 5 års markegångspris — af 42½ famnar ved, tall och gran, det högsta arrendebelopp som, efter nu gällande kontrakt af skogen erhålles under de sista 10 åren 1851—1860.

Efter sistnämnde beräkning skulle lösesumman upgå till nära 4000 r:dr b:co, en summa som visserligen öfverstiger värdet af denna obetydliga, till största delen, uthuggna skogspark, och som, under andra förhållanden än de nu anförda, icke skulle kunna bekommas.

Genom erhållande af en sådan lösesumma skulle kungsgårdarnes nu egande inkomst af skogen vara för alla tider betryggad, hvaremot om n. v. arrende måste fortfara, skogen vid dettas slut skall vara helt och hållet nedhuggen och den återstående stenbundna och bergiga marken vara utan synnerligt värde och icke gifva någon afkastning, förr än i en aflägsen framtid.

Jag anhåller om remiss af denna min motion till Stats- och Ekon.Utsk:n, förbehållande mig att till dessa Utsk. få afgifva de autentika handlingar som till målets pröfning och fullständiga utredning kunna erfordras.

Begärdes bå bordet.

Hr Königsfeldt, Wilh. Dan. Salomon, hade inlemnat en motion af följande innehåll:

Att visa det menniskokärleken i allmänhet och närvar. tidsförhållanden isynnerhet högligast påkalla alla uptänkliga åtgärder, för att söka inskränka brottslingarnes antal, vore visserligen ett rikt ämne för en intressant afhandling, hvilken jag likväl anser öfverflödig inom denna församling, hvars uplysta medlemmar icke kunna undgå att redan hafva insett det högst trängande behofvet af all den mellankomst i berörde afseende, som är i samhällets förmåga. Men deremot finner jag mig upmanad att önska upmärksamhetens rik-

tande på ett till nämnde ändamål bidragande medel, som, foster af den nyare tiden, torde vara mindre kändt, skärskådadt och värderadt, än det verkligen förtjenar. Jag menar s. k. Räddningshus för vanvårdade barn; och anser jag lämpligt, att, innan jag närmare nalkas mitt nu föresatta mål, här intaga utdrag ur en upsats i tidningen Dagligt Allehanda N:o 82 för år 1844, så lydande:

"Att räkna från Kains tid, då det första egentliga brottet begicks, ända intill den närvar., har väl ingenting öfver hela vida verlden varit mera försökt, än att genom beröfvandet af friheten och medelst annan sträng behandling förbättra de vanartade. Till hvilken ringa grad detta lyckats, derom vittna alla tiders, alla länders historia och erfarenheter. Den proc. samhället erhållit i verkligen nyttiga och rättskaffens medlemmar af det antal, som varit inneslutet i fängelser och korrektionshus, har tyvärr icke varit särdeles stor. Statsmännen, menniskovännerne hafva visserligen — isynnerhet i nyare tider — haft all möda osparad, för att på en gång öka det humana och verksamma i de moraliskt fallnes behandling, men det oaktadt har alltid så mycket hårdt qvarstått i det förra och så mycket önskvärdt felats i det sednare, att stor ofullkomlighet alltjemt likväl vidlådat äfven de mest prisvärda sträfvanden i denna riktning. Föreställningen derom, att den brottslige kunde tillrättavisas, göras nyttig och god under åtnjutande af, snart sagdt, fullkomlig frihet, var således någonting så helt och hållet oerhördt, någonting så rakt motsatt allt hvad som i denna verlden tänkt och praktiseradt varit. Icke derför underligt, om försöket att med Adams mest urartade barn följa en helt annan method, årtusende dröjt, om den blifvit förbehållen åt en tidpunkt, då menniskoslägtet hunnit en i alla afseenden förut aldrig upnådd bildningsgrad. Icke en gång underligt, om ännu mängden af menniskor betvifla denna methods företräde i utförandet, resultaterne. Tillfälle saknas likväl numera icke att genom åtskilliga skrifter så väl brochyrer som tidningsartiklar, öfvertyga sig, det man på flera ställen utomlands, med en alldeles förvånande framgång, användt den mildaste behandling i Räddningshus för vanvårdad ungdom. Sverge har, för hitförandet och första utförandet härstädes af detta sätt, att tacka den man, som, med egna och andras betydliga upoffringar, grundlagt Institutet i Råby nära staden Lund. Han har icke sparat tid, möda och kostnader för att personligen i Hamburg, Marseille och flerstädes sjelf se och utforska den välgörande verkan af mildhets och frihetssystemet, hvilket redan visat så lyckliga resultater vid den inrättning, hvars fader han i dubbelt afseende är. Der finnas inga celler, inga jerngaller, ingenting som tillkännagifver tvånget och stränghet. En fristående byggnad omgifven af trädgårdar, äkrar och ängar — de unge invånarnes arbetsfält — förnöjer den till stället ankommande åskådaren med en lika treflig anblick, som tillgången inom sjelfva inrättningen skänker tillfredsställelse åt forskaren. Och likväl finnas här i naturens fria sköte barn och de som redan hafva upnått ynglingaåren, hvilka Häradsoch länshäkten icke varit tillräckliga att innestänga; de, som flere gånger blifvit afstraffade för större stölder och andra svåra vanarter,

utan att ens göra ett försök till rymning, och deribland sådane, om hvilka auktoriteterne på de ställen, ifrån hvilka de kommit, förutsagt att det skulle blifva omöjligt qvarhålla. Men desse, som merändels, i brist på vårdande händer, svältande, frysande och i alla afseenden hjelplösa, blifvit utkastade att idka tiggerihandtverket, åtminstone saknat en ordentlig och sant christlig upfostran, desse, beträdande brottslingens bana, idkeligen hårdt behandlade, som genom en beständig åskådning af rysliga fängelserum, straffinstrumenter, hotande händer och anleten, fått en skygghet och en fruktan för alla menniskor, åtföljd af en verlig förhärdelse: desse säga vi — ofta förberedde af det goda ryktet om den räddningsanstalt, som vill emottaga dem, komma, då de komma dit, likasom i en ny verld. Faderliga händer räckas dem, vänliga ansigten möta dem, beständiga, men icke tryckande, efter hvars och ens fallenhet och lust omvexlande arbeten på fältet och i verkstaden, förenade med undervisning i läsning, skrifning och räkning, framför allt i bönen till och läran om det högsta väsendet, uptaga hela den tid, som icke naturen utkräfver till oumbärlig hvila. Tillfällen lemnas att i sparbössor och i närgränsande stads sparbank, medelst små belöningar för utmärkt flit och någon gång genom besökandes gifmildhet, samla en liten egendom åt den på nytt födde, som nu näres och, så till sägandes, drifves af begäret att en gång blifva en fri, nyttig och god medlem i samhället. Och allt detta tilldrager sig, såsom redan anmärkt är, under åtnjutande af full frihet, och utan att något synes eller erfares, som har den ringaste anstryking af fängelset. Men äfvensom i den bästa moders barnkammare ett litet instrument för vissa fall finnas bakom spegeln, så saknas icke här kraftfull allvarsamhet, om den behöfves."

Afsigten med uprepandet af denna gamla tidningsupsats är, att derigenom gifva en bättre anledn., än den jag med egna ord skulle kunna åstadkomma, till ett noggrannt begrundande af den stora ofullkomlighet, som vidlåder det till brottslingars förbättrande i alla tider följda stränghetssystem, af mildhetssystemets verksamhet och af orsaken till densamma. Om, beklagligen, en så mild behandling, som den, om hvilken nu frågan är, icke är användbar med äldre brottslingar, så låtom oss likväl ej underlåta att begagna den der, hvarest den redan visat sin tillämplighet, en god, en välsignelserik verkan. Den är mångenstädes vitsordad bland de vanvårdade barn, som varit nog lycklige att i Räddningshus blifva uptagne, och de vilsekomne upväxandes förbättring, deras ombildning till rättskaffens och nyttiga menniskor, är, om icke att helt och hållet utrota, åtminstone att till en högst betydlig del förminska och försvaga den plantskola, från hvilken fängelserne hemta sin befolkning — en befolkning, som till vedergällning för de ofantliga upoffringar den kostar Staten, endast dagligen tillväxer och, i en lätt verkställd förening med den stora hop, som nu mer än någonsin, står på samhällets lägsta trappsteg med färdigt gevär och roflystna blicken riktad åt höjderna, hotar med en öfversvämning, kanske farligare än den Attilas och Tamerlans horder i forntidens stater åstadkommo.

Äfven inom vårt land hafva ifrågavar. inrättningar ådagalagt sin verksamhet derigenom, att af de 27 gossar, som under de sex sednast förflutna åren utgått från Råby, endast tvänne återfallit till brottslighet, och blott en har under samma tid derifrån afvikit utan att dit återvända eller kunna ertappas. Någon fullständig upgift på de många Räddningshus, som finnas utomlands och på den talrika personal, som i dem vårdas, är jag ej i tillfälle att lemna, men känner likväl med visshet att i Frankrike äro minst 17 sådana Instituter, af hvilka det i Mettray år 1847 vårdade 500 barn. I Würtemberg funnos 1845 22 Räddningshus med 1,061 barn, i Schweiz 20, i Tyskland 16 och i Danmark 2:ne.

Behofvet, nyttan och verksamheten af ifrågavar. Räddningshus, tror jag derföre icke fordra vidare utveckling och bevisning, utan anser jag mig redan hafva sagt nog för att med största skäl hysa den önskan, att åtminstone ett sådant i hvarje af rikets län måtte tillkomma, och se der mitt med denna framställning åsyftade ändamål, för hvars upnående statsmedel äro lika oundgängliga som, enl. min öfvertygelse, på bästa sätt använda, då det icke undfaller mig att en del af dem, hvilka härtill erfordras, torde kunna göras tillgängliga inom sjelfva anslaget till fångstyrelsens disposition. Icke sällan ser man unga förbrytare, som i st. f. att till förbättring kunna insättas i räddningshus, inneslutas till ytterligare undervisning och fullkomnande på lasternas väg bland de äldre och utlärda brottslingarne i de allmänna fängelserne. Tag hvad desse vilseförde, men ännu ej borttappade, skulle kosta af fångmedlen till deras inaccordering i Länets blifvande Räddnings-institut, hvilket förfarande icke ökar Statens utgifter. Men onekligen påkallas också särskilda anslag för bildande af fond till sådane Räddningshus inom hvarje län samt till deras underhåll, och får jag förslagsvis antyda den betydliga tillgång, som skulle vinnas, om vid inträffande dödsfall, jemte den vanliga fattigproc., äfven en half proc. afsättes till här åsyftade ändamål. Dessutom synes en personell afgift af hvarje mantalsskrifven person inom länet, i förening med ett passande statsanslag böra kunna påräknas till något så välgörande, att det icke allenast räddar dem, som äro på vägen att för tid och evighet gå helt och hållet förlorade, utan till och med genom de lätt insedda verkningarne på en framtid, då skall förminska Statens utgifter medelst de färre brottslingar den till följd af deras plantskolas inskränkning, nödgas underhålla. Sannerligen har landets pung öpnats för syften af mindre värde än detta. Griper Staten med värma och kraft saken an, skall säkerligen också den enskilda välgörenheten icke förbise att i detta filantropiens tidehvarf offra på det altare, der den irrande inviges till sedlighet, till sitt eget och samhällets bästa.

Förgäfves må man anmärka att de folk- och småbarnsskolor samt den på papperet väl ordnade fattigvården, som i sednare tider tillkommit, skola undanrödja behofvet af räddningshus, medelst den goda inflytelse skolor och fattigvård hafva på ungdomens upfostran. Att förneka denna inflytelse helt och hållet vore orätt och otacksamt, men en forskande blick i samhällets djup skall uptäcka att

den tid är långt aflägsen, då inga barn finnas, som behöfva att räddas, emedan de aldrig för faran varit blottställda. Det är för känslan upprörande att se de med jernbelagda uslingar tungt lastade vagnar, som skrida vägen fram till fängelserne, och bland dessa äldre brottslingar, flere deras barn, som förhärdelserne och handkläfvarne hindra att räckas en vårdande föräldrahand och dem ingen kommun är skyldig att emottaga. Sätt äfven dessa i länets räddningshus, hvilket, enl. hvad brukligt är utomlands, bör så inrättas, att det har afd:r, familjer kallade, deri också de intagas, som, ehuru ej ännu skyldiga till egentliga förbrytelser, likväl äro så utan all vård att endast den öfver hela den syndiga jorden utsträckta osedlighetens skola står dem öppen. Och skulle någon gång det kanske mer önskvärda, än i sjelfva verket uphinneliga förhållandet inträffa, att räddningshus alldeles icke behöfvas, så är visserligen ej den kostnad och möda, som emedlertid på deras underhåll blifvit använda, bortspilda. Hvad som i en så lycklig tidpunkt af dem förefinnes i byggnader, fast och lös egendom, kan säkerligen på annat sätt för Staten göras gagneligt, om man så vill, realiseras, sedan det burit den största tänkbara ränta — den mest vanlottade delens af menniskoslägtet förädling.

Antagande att erforderlige medel för berörde ändamål kunna anskaffas, anser jag dermed likväl svårigheterne vid tillvägabringandet och organiserandet af ändamålsenliga räddningshus långt ifrån öfvervunna. Obekantskapen i vårt land med sådana inrättningar, lärer icke så lätt kunna öfvergå till den kännedom af ämnet, som måste egas af dem, åt hvilka organisationsarbetet updrages. Om till en början befattningen dermed öfverlåtes åt en komité, som dels, genom de flere både på Svenska och isynnerhet på främmande språk utkomne afhandlingar ang:de räddningshns, och dels medelst kommunikation med direkt. öfver Råby institut samt kanske äfven med föreståndaren vid något utrikes, inhämtar uplysningar, torde på sådant sätt den behöfliga sakkännedomen bäst kunna vinnas. Rom, ej eller Riksmuseum byggdes på en dag, men om anslagen till räddningshusen, i likhet med hvad som skett för museum, genast beviljas, så kan tillräcklig fond för dem vara tillgänglig, då verkställighetens dag inträffar, då ännu ett bevis — kanske det vackraste af alla — kan ådagaläggas derpå, att Svenskarne icke allenast i klädningsprydnader, i möbler och bordets läckerheter m. m. dylikt efterfölja utländningen, utan ock i humanitet och samhällsförbättring, icke allenast införa utlandets kostbara viner, utan ock detsammas välgörande institutioner. Så, i likstämmighet härmed, tänkte och handlade en ädel menniskovän och räddningshuset Råby upstod. Det bör äfven på sitt blad i historien stå såsom det första i sitt slag inom vårt land, och detsammas stiftare med största skäl kallas "Sveriges Fellenberg". Malmöhus län har således redan sitt räddningshus, tillkommet och underhållet icke på Statens bekostnad, utan hufvudsakligast genom stora upoffringar af samma välgörare, som haft tid, nit och möda osparade, för att på åtskillige utrikes orter inhämta noggrann kännedom om dylika menskligheten hedrande verk och att göra ett vackert exemplar deraf in-

hemskt. Den enskilda välgörenheten i den omgifvande orten och äfven af en och annan aflägset boende menniskovän, har visserligen också dertill lemnat bidrag, Staten endast 1000 r:dr, använda till understöd åt en person, som utrikes skulle samla erfarenhet i lärarekallet vid räddningshus. Billigt och fullkomligt ändamålsenligt är derför, att om mitt här gjorda förslag lyckas vinna framgång, de statsmedel, som i berörde afseende tillkomma nämnde län, anvisas till förmån för Råby, der redan befintliga byggnader beqvämligen medgifva inrymmandet af ett betydligt större antal barn, än som med nuvar. årliga tillgångar till underhåll, der kunna vårdas. Ett ypperligt tillfälle lemnar också detta institut till öfning för blifvande lärare, till ledning för dem, som behöfva att se huru förfaras skall, för att utan galler och tillbommade celler qvarhålla och tämja de förvildade; men lika förnöjande det är att se dessa barn i sitt nya tillstånd, äfvenså nedslående är det att brist på årliga underhållsmedel lemnar många tomma rum vid sidan af dem. Att beklaga är det när den enskiltes omtanka och upoffringar för allmänt bästa icke understödjas af det allmänna. Om derföre mitt förslag icke i dess helhet vinner bifall, kan jag såsom modifikation deraf, icke undertrycka den öfvertygelsen att statsmedel åtminstone böra anslås serskildt för Råby, i hvilket fall det torde vara lämpligt att af vederbör. direkt. inhemta uplysningar om huru stort antal barn der kan inrymmas utöfver det, som genom inrättningens egna tillgångar underhålles, och om årliga kostnaden för hvarje barn. Med ett ord: i Råby hafva vi en normalskola; den förtjenar upmuntran, dess stiftare fäderneslandets, en efterverlds tacksamhet.

Kanske bör, just då dessa ord rättvisligen uttalas, icke lemnas onämndt, att åskådaren torde skygga tillbaka för kostnaden, när han ser den ståtliga byggnaden vid Råby, men derföre bör också anmärkas, att om en enskild man, som dertill har förmåga, understödd af en annan välgörare genom gåfvan af ett betydligt byggnadsmaterial, velat upoffra något på mera prydlighet, än det egentliga ändamålet nödvändigt fordrat, så följer icke deraf att så skall ske då Statens medel anlitas. Medgifvas bör att för räddningshus ändamålsenliga byggnader kunna upföras af mindre kostbarhet än de vid Råby. Och då jag nu tillfogar den min åsigt, att de räddningshus, jag här föreslagit, icke böra anläggas i städer utan på landet, äfven af det skäl att barnen må hafva tillfälle att öfva sig i vanliga landtmannasysslor, så är jag färdig med den anhållan, att denna min motion måtte till vederbörligt Utsk. remitteras.

Begärdes på bordet.

Frih. Cederström, Rudolph, anförde skriftligen:

Till motionerne om husagas afskaffande anhåller jag vördsammast få foga några anmärkningar, att åtfölja den redan beslutade remissen till vederbörligt Utsk.

Först och främst får jag hänvisa till Lag- och Ekon.Utsk:ns afstyrkande utlåt. vid sistl. riksdag i enahanda, då väckte, fråga.

Utsk:n, i hvars arbete jag hade äran deltaga, hafva neml. i största korthet, men som det vill synas, ganska grundligt motiverat sin mening, som ock af R. St. godkändes. Huru skulle det väl vara mera nödigt nu, att åvägabringa en dylik lagförändring? — Äro tjenstehjonen numera vordne så felfria, så nitiska i sin tjenst, så beredvillige i sina åliggandens fullgörande, eller hafva måhända husbönderne ådagalagt något märkbart missbruk af sin nuvar. rättighet, så att ett uphäfvande deraf kan vara erforderligt? — Det tyckes tvertom, som det humana bemötande, som motionärerne förmäla sig åsyfta, de facto allmänneligen existerar emellan husbönder och tjenare: men det äger rum just under inflytelsen af n. v. stadganden, som, hälst deras möjliga missbrukande kan vederbörl. åtalas och blifver då lagligen bestraffadt, f. n. har karakteren af en hälsosam varning, visserl. bättre och mera välgörande för tjenstehjonet, än hvad en tätt och ofta skeende upsägning och ombyte skulle vara. — Men man vill icke hafva några patriarkaliska förhållanden, icke någon allvarlighet, icke någon sträng ordning rådande i familjen; hinc illæ lacrimæ! — Jag åter vill bibehålla dem, så vidt möjligt, både i familj och stat. Den kosmopolitiska åtlan, att antaga andra länders sedvänjor gäller för mig vida mindre, än bevarandet af våra fäders lagar, med hvilka folkets seder och föreställningar stå i nära samband. Landet må ej svida för stadsbons mildhet eller flathet i åsigter. Vare nog sagdt. — Redan i ett föreg. plenum hafva i frågan sig yttrat en utmärkt statsman äfvensom en erfaren jordägare. — Hvem nitälskar ej för den ringa och tjenande klassens bästa? — Äfven jag tror mig göra det, på samma gång jag behjertar samhällets gagn, då jag vördsammast hemställer att de afgifne motionerne må befinnas skäligen böra lemnas utan afseende.

Detta anförande skulle bifogas den i dag beslutade remissen till LagUtsk. af Hr Granfelts, och Hr Hjertas ifrågavar. motioner.

H. R. o. Ad. åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem protocolli,
Albert Munck.

Måndagen den 30 December 1850.

Plenum kl. 6 e. m.

Justerades 5 prot.utdr. för denna dag f. m.

Hr Hjerta, Lars, upläste en sålydande motion:

I anseende till angelägenheten deraf att en ny lag för enskilda banker varder upgjord, och då så vidt jag kunnat förmärka, någon motion derom ännu icke blifvit vid denna riksdag framställd, föreslår jag vördsamt, att LagUtsk. ensamt eller i förening med BankoUtsk., må till R. St. inkomma med förslag till en sådan lag, i närmaste öfverensstämmelse med de grunder, som beslötos af Högv. PresteSt. och Hederv. BondeSt. vid sistförflutna riksdag; och anhålles om remiss häraf till nämnde Utsk.

Sedan denna motion, uppå derom af H. Ex. Hr Frih. o. Landtm. framsfälld propos. blifvit remitterad till LagUtsk., samt Hr Hjerta börjat upläsa en annan motion, anmälde sig och yttrade

Hr von Hartmansdorff, Aug: Jag har blott velat hemställa, huruvida icke Hr Hjertas motion, rör:de lag för privatbanker hade bordt remitteras till Banko- och LagUtsk:n gemensamt.

I anledn. häraf yttrade H. Ex. Hr Frih. o. Landtm. att han, med anledn. af det i 43 § Riksd.Ordn. intagne stadganden om behandlingen af mål, hvarom ett Utsk. anses böra öfverlägga med ett annat, hade föreslagit remiss af ifrågavar. motion endast till LagUtsk., men nu finge enl. den derom gjorda begäran hemställa om R. o. Ad. ansåge motionen böra remitteras jemväl till BankoUtsk.

Denna propos. besvarades med blandade ja och nej, hvarjemte

Frih. Palmstjerna, Carl Otto, anmälde sig och yttrade:

Hr Frih. o. Landtm:s framställda propos. om remiss af Hr Hjertas motion till LagUtsk. har af R. o. Ad:n blifvit besvarad med ja, derefter ett annat ärende förevarit. Då nu således Ståndet redan fattat beslut, rör:de Hr Hjertas motion, tror jag det icke vara lämpligt, att förändra samma beslut. I sjelfva saken skulle en förändring icke göra något, ty LagUtsk, äger att med BankoUtsk. sammanträda när så behöfves eller Utsk. så för godt finner, men för att icke frångå den prisvärda regel, som R. o. Ad. alltid följt, att aldrig uprifva något fattadt beslut, får jag hemställa, huruvida vi icke vid detta tillfälle böra stanna vid hvad, som redan är beslutadt.

Hr von Hartmansdorff: Jag vill icke tvista om en sak af så ringa vigt som den förevar., ty jag är öfvertygad, att såväl R. o. Ad. som de öfriga Stånden skola bevaka Bankens intressen, äf-

ven om BankoUtsk. icke får rättighet att iakttaga Bankens säkerhet emot intrång af Privat-bankerne. Jag har endast haft för afsigt, att för Ståndet ådagalägga, att jag icke begått en olaglighet genom min framställning, hvarmed jag icke åsyftat annat än blott ett tillägg till R. o. Ad:s beslut, men icke något uprifvande deraf. Att Hr Frih. o. Landtm. så äfven upfattat saken, bevisas deraf, att han på min framställning gjort propos. till R. o. Ad.

Uppå härefter af H. Ex. Hr Frih. o. Landtm. förnyad propos., beslöts att Hr Hjertas ifrågavar. motion skulle remitteras jemväl till BankoUtsk.

Hr Hjerta fortsatte härefter upläsningen af följande 4 motioner:

1:o

I de sednast utfärdade Fabriks- och Handtverks- samt Handelsordn:ne medgifves åt qvinnor, att för egen räkning idka åtskilliga förut blott åt män förbehållne näringsyrken, utan att härvid är fästadt vilkoret af enkostånd. Härigenom är en utväg öpnad äfven för ogifta qvinnor att försörja sig sjelfve med den slöjdfärdighet eller handelsvana, som de i föräldrahuset eller i tjenst hos andra kunnat inhemta, och att på samma gång bespara en tillgång för sin framtid; i stället att, såsom hittills, bero af andra under helsans och kraftens dagar, för att först vid annalkande ålderdom eller åkommen bräcklighet öfverlåtas åt sig sjelfva, oftast under brist och nöd, eller falla de allmänna barmhertighetsinrättningarna till last. — Likaså kan en gift qvinna numera under äktenskapet fortfara med den slöjd eller handel, hvari hon före sitt gifte vunnit insigt, och sålunda för egen del bidraga till sin och och sina barns utkomst.

Dessa vackra ändamål, omisskänneligen åsyftade i de nya Näringsordningarne, kunna dock endast ofullkomligt upnås under fortsatt tillämpning af allmänna lagens stadganden om qvinnans rätt — eller riktigare obefogenhet — att vårda sin ärfda eller förvärfda tillhörighet. En enka, om 16 år eger att sjelf råda öfver sig och sitt gods; en gosse om 15 år eger att sjelf råda öfver hvad han sjelf förvärfvar, och vid 21 års ålder eger en man full myndighet både öfver hvad han ärfver och förvärfver. Visserligen tillåtes den ogifta qvinnan äfven att vid 15 år disponera öfver hvad hon sjelf förvärfvat och vid 21 års ålder öfver både hvad hon ärft och förvärft; men likasom genom en hånfull och grym parodi på den motsvarande rättigheten åt mannen, tillåtes henne icke detta till hennes *eget* bästa, utan till *andras*, till förmån för dem som *öfverlefva* henne: *hon* får disponera öfver dessa sina tillgångar *såsom testamentgifverska.* För hela hennes egen lifstid dömmer deremot lagen (19 Kap. 2 § G.B.) henne till oafbrutet omyndighetstillstånd.

Det är nog att jemföra Allmänna Lagens stadganden i dessa fall, med grunderna för den nya Närings-ordn:n, för att inse deras

stridighet, och huru långt fullkomligare de sistnämnde skulle kunna tillämpas, om de förra ej lade hinder deremot.

För att bringa sammanhang och öfverensstämmelse i dessa delar af lagstiftningen anser jag mig härmedelst böra föreslå, att qvinna må ega vid fyllda 25 år makt att sjelf förestå sitt arf, och att. efter fyllda 15 år, sjelf råda öfver hvad hon förvärfvar; äfvensom att det må bero på henne sjelf, att vid äktenskaps ingående sluta sådant förord, hvarigenom hon må lagligen anses såsom målsman i afseende på den egendom hon före eller under äktenskapet ärfver eller förvärfver.

Af denna anledn. föreslår jag, att 8 kap. 1 §:n G. B., 2:dra mom. med uteslutande af orden: "om annat än makarnes giftorätt eller", må erhålla följande lydelse: *Ej må förord göras till förfång för dem, som bättre rätt till egendomen å den tid hafva;* samt 9 kap. 1:a § samma balk följande lydelse: *Sedan man och qvinna sammanvigde äro, då är han, der ej genom förord annorlunda stadgadt blifvit, hennes rätte målsman och eger således att svara för henne.*

Om remiss af denna motion till LagUtsk. anhålles vördsamt.

2:o

K. M:s nåd. Fabriks- och Handtverks-ordning af d. 22 Dec. 1846 skall, genom det sedan långliga tider tillbaka efterlängtade och yrkade erkännande den innehåller af en bland de första och heligaste rättigheter i samhället, den att få försörja sig sjelf med lofligt arbete, alltid komma att qvarstå i vår historia såsom ett hedrande och oförgängligt minne af den Konung, som låtit utfärda densamma. Syftemålet med denna författning motverkas likväl ännu eller försvåras i ett fall ej så obetydligt genom stadgandet i dess 26 §, hvarigenom försörjningsrättens åtnjutande göres beroende af en föreg:de serskild anmälan hos offentlig myndighet med tillhörande lösen af tillståndsbevis. Då en sådan upgift eller anmälan i alla fall måste ske vid mantalsskrifningen och lemnar tillräcklig lednin för den blifvande taxeringen, så synes en serskild ansökning med deraf följande kostnader icke vara af nödvändigheten påkallad eller tjena till någon egentlig nytta annat än för de tjenstemän, som åtnjuta sportlerna af nyssnämnda lösen. Deremot är denna kostnad alltid mer eller mindre betungande för de vanligen obemedlade personer, som skola söka en sådan rättighet.

Af denna anledn. föreslår jag vördsamt, att 26 § af nämnde Fabriks- och Handtverks-ordning må förändras till följande lydelse:

"*Åstundar någon att, efter hvad i § 12 säges, handtverk eller annan handtering, såsom försörjningsmedel, utöfva, ege rättighet dertill, utan föregående anmälan*".

Om remiss af denna motion anhålles vördsamt.

3:o

Genom K. M:s nåd. Handels-ordn. af d. 22 Dec. år 1846 är rättighet till handels drifvande på landet uti öppen bod numera til-

låten, men med den inskränkning, att sådant ej må ske inom 3 mils afstånd från närmaste köpstad.

Det är väl bekant hvilka fördomar förr varit rådande emot rättigheten till fri handel i följd af oriktiga begrepp om eller bristande upfattning af handelns egentliga natur och bestämmelse inom näringslifvet, att närma producenten och konsumenten så mycket som möjligt till hvarandra; fördomar, hvilka ännu icke öfverallt försvunnit men likväl begynt aftaga, sedan man sett att den hittills begagnade landthandel i allmänhet icke gjort städernas rörelse något afbräck. Det är troligt att det varit af en viss varsamhet att ej på en gång för mycket stöta dessa fördomar, intilldess de vederlades af erfarenheten, som Regeringen vid författningens utfärdande icke ville tillämpa principen deraf i dess fulla utsträckning. Numera synes dock grundsatsen kunna hyllas i sin helhet utan all våda, hvarföre jag vördsamt vågar föreslå, *att förbudet emot handels anläggande på landsbygden närmare än 3 mil ifrån stad* må försvinna ur författningen.

Det kan ej behöfva vidlyftigt bevisas att det är en fördel för enhvar, att kunna erhålla sina förnödenheter på så nära håll och med så ringa tidspillan som möjligt, samt att en större behållning på det hela, än man vanligen beräknar, skulle upstå om blott en del kunde besparas af den arbetskraft för menniskor och dragare, af gödsel för jorden, af dyrare förtäring isynnerhet af bränvin som bortspilles på resor till städerna för att anskaffa hushålls-förnödenheter, hvilkas hela värde mången gång kanske är en småsak mot nyssnämnda förlust. Huru mycket sådant måste betyda för det enskilda hushållet kan redan skönjas af den vigt, som invånarne i en större stad fästa vid att bo nära intill torgförsäljnings-platserna för vighetens skull och af den skilnad i hushyra som betalas för boningsrum, belägna närmare intill eller längre ifrån sådana platser. Hvad betyder likväl afståndet inom olika delar af samma stad eller det deraf följande besväret, emot hvad som eger rum för landtbon, när upköp skola ske af artiklar, som endast fås i handeln. För landtmannen skall således borttagandet af den ifrågavar. inskränkningen ostridigt på många ställen blifva af stor fördel. Men det är troligt, att äfven städernas handlande, till hvilkas förmån inskränkningen blifvit gjord, utom det, att de icke hafva något positift rättsanspråk på dess bibehållande, numera icke skola hafva mycket emot dess borttagande, emedan dels den ökade trafik som derigenom skulle upstå, på de allraflesta ställen skulle återföra en ökad vinst till städerna, hvilkas handlande komme att blifva förläggare åt handeln på landsbygden, dels också städernas handlande sjelfve i de flesta fall komme att i första hand begagna sig af den större handelsfriheten genom att anlägga egna utbodar på landet och derigenom flytta sig närmare konsumenterna. Slutligen är det gifvet att en bestämmelse på förhand om det afstånd, inom hvilket ingen handel må anläggas, alltid blir en oegentlighet, då förhållandet af belägenhet, folkrikhet och rörelsens beskaffenhet, m. m., är mycket olika på serskilda orter. Det är icke under ett sådant förmyn-

derskap, som Nord-Amerikas otaliga ståder rest sig, snart sagdt såsom genom trollslag och på ett så förvånande sätt hastigt förkofrats.

Utan att vilja fullfölja den jemnförelse, som kan hemtas ifrån nämnda exempel, torde utan misstag kunna påstås, att det land och de lagstiftare handla oklokt emot sitt eget bästa, som lägga något slags hinder i vägen emot näringarnas och handelns framskridande och utveckling genom den största möjliga frihet i deraf utöfning.

Om remiss af denna min motion till Allm. Besv. o. Ekon. Utsk. anhålles.

4:o

Jag föreslår vördsamt, att bevillningen enl. *andra* art:n i Bevilln.-förordn., *för handel och rörelse* m. m. hädanefter må nedsättas till tre i st. f. fem proc. af den upskattade inkomstsumman, äfvensom, att *minimi-afgiften* för *handtverkare, fabrikanter* och *handlande* i hufvudstaden må nedsättas ifrån de nuvar. beloppen af **10**, **15** och **20** r:dr, till **6** r:dr för handtverkare och fabrikanter, samt **12** r:dr, allt b:co, för handlande.

Skälen för den föreslagna nedsättningen hvad proc:n beträffar äro i min tanka följande:

1) Att inom hufvudstaden på de sednare åren upstått en sådan mängd afgifter, till serskilda ändamål och hvilka beräknas i förhållande efter afgiften till kronan, att, när den borgerliga skatten till stadens egna kassor tillägges, utskylderna i det hela stiga till minst dubla beloppet af sjelfva afgiften till kronan;

2) Att nämnda omständighet, i förening med den redan i och för sig sjelf högt tilltagna beräkningen af fem proc. i bevillning, leder till oriktiga upgifter till bevillningstaxeringen och inkomsternas uptagande ofta vida under det verkliga förhållandet. Detta är en så bekant sak, att den icke behöfver närmare bevisas; men det kan i moraliskt afseende icke anses lyckligt när lagens öfverdrifna bestämmelser sålunda likasom föranleda en öfverenskommelse att blunda för dylika missförhållanden. Deremot är det, ifall bevillningen nedsättes ifrån **5** till **3** proc. af den upskattade inkomsten, att förmoda det den sednare antingen skall af den skattskyldige öfverhufvud mera noggrant upgifvas, eller ock taxerings-männen blifva strängare i sina kontroller å upgifterna, så att någon förminskning i statsintraderna på det hela knapt blir att befara af en sådan nedsättning i beskattnings-procenten.

3) Ännu ett talande skäl för den föreslagna förändringen är, att då statsinkomsterne af den indirekta bevillningen genom tull, stämplade pappersafgiften, bränvinsbrännings-afgiften, postmedlens öfverskott m. m., på de sednare åren tilltagit så betydligt, att sammanlagdt lemna Staten nu, i jemnförelse med för några och **20** år tillbaka, en tillökning som stiger till millioner och vida utöfver hvad rikets ständer kunnat vänta; och då den inkomst Staten häraf erhåller i alla fall betalas af de skattdragande, så synes häri ligga ett stort skäl att åstadkom-

ma en, så långt ske kan, motsvarande lindring i den direkta beskattning, som det enl. grudlagen ankommer på R. St. att åtaga sig.

Att en sådan lindring för ganska många är af nöden, och att det skulle verka välgörande om någon del af den betydliga skattebördan finge stadna qvar i folkets egna fickor, lärer icke kunna betviflas. Men detta gäller isynnerhet om de minst bemedlade bland handtverkare och fabrikanter, sådana som blott med sina egna händer och kanhända med ett tillfälligt biträde af en eller två arbetare skola förvärfva ett nödtorftigt bröd. Det är icke sällsynt att utskylderna till kronan, kyrkan, skolhus, kolera och kurhus-afgift; vidare inqvarterings- och stads-afgifter, utsuga en sådan fattigare borgersmans sista sparpenning och bringa honom i ett utblottadt tillstånd, hvilket omöjligt kan ligga i det allmännas välförstådda intresse, som tvärtom är att de enskilde, hvar för sig må befinna sig i den bästa möjliga belägenhet.

Det är äfven svårt att inse, hvarföre en obemedlad eller i mindre lyckliga omständigheter stadd handtverkare i hufvudstaden, t. ex. den som hufvudsakligen försörjer sig med sitt eget och sin familjs arbete, skulle vara i stånd att betala högre utskylder än personer af samma yrke i andra städer åtminstone dem af den nästföljande klassen, då både hyra och lifsuppehälle i hufvudstaden är dyrare än på de flesta andra ställen, med undantag kanhända af Götheborg. Det bör i alla fall märkas att minimi-afgiften ju icke kommer i fråga för dem, som af taxerings-komitéerna anses verkligen hafva sådana inkomster, att de böra taxeras högre. Det är endast för de fattigare som den gäller, och billigheten torde kräfva samma undseende för deras ställning hvarhelst de befinna sig.

Jag anhåller om remiss af denna motion till Bevilln.Utsk.

Dessa motioner begärdes på bordet.

Hr Hjerta, upläste ytterligare en sålydande motion:

Då det åligger R. St:s Bevilln.Utsk., att för hvarje riksdag inkomma till R. St., med förslag till tull-taxa, eller bevillning på inkommande och utgående varor, anhåller jag, att genom denna motion få fästa Utsk:s upmärksamhet på några förändringar i denna taxa, hvilka synas mig lämpliga och af behofvet påkallade.

Om en öfvervägande opinion skulle anse ett skydds-system, till förmån för de inhemska näringarna, genom höga införseltullar, ännu fortfarande böra ega rum: i afseende på sådana artiklar och produkter, som i det skick de inkomma äro färdiga till omedelbart begagnande, utan behof af vidare bearbetning: så torde tänkesätten bland allmänheten deremot hafva begynt att blifva mer och mer ense derom, att höga införsel-afgifter på *rå-ämnen* och *half-fabrikater*, hvilkas ytterligare bearbetning utgör föremålet för landets egen indnstri, äfvensom på *lifsmedel*, af hvilkas pris arbetarens lefnadskostnad beror, måste motverka eller fördröja utvecklingen af de inhemska slöjderna och välståndet, i stället att befordra dem. Det är i öfverensstämmelse med denna åsigt, som jag, utan att ingå

i någon granskning af tull-taxan i dess helhet, tillåter mig att till Utsk:s närmare pröfning hemställa följande, i afseende på tullbevilln:n å artiklarna *garn*, *hudar*, *jern*, *kött*, *lin*, *ull*, *oljor*, *ost*, *papper*, *smör* och *talg*, samt *lefvande kreatur*.

Artiklarna *kött*, *ost*, *smör* och *talg* tillhöra de oundgängligaste lifsförnödenheter, och hvarje tullafgift på dem är en beskattning som hårdast drabbar den stora massan af arbetsklassen. Detta är numera en så känd sak, att det för öfrigt ej bör betviflas, att pluralitetens intresse i afseende härå skall finna nitiska försvarare inom Utsk.; och jag begagnar således i detta hänseende blott i korthet motionsrätten, att föreslå det import-tullen å dessa artiklar, då den icke lärer kunna alldeles borttagas, hvilket enl. min öfververtygelse vore det rätta, åtminstone må nedsättas till hälften mot den nu gällande.

Hvad *lefvande kreatur* angår, så är deras transporterande redan så dyrt, då det måste ske sjövägen, att kostnaden derför borde utgöra ett tillräckligt skydd, hvarföre jag föreslår, att sådana få tullfritt införas här, på samma sätt som numera är tillåtet i England. Med den underlägsenhet, hvari vår boskapsskötsel och hästafvel ännu befinna sig, blefve det också kanske framför allt jordbrukarens egen fördel, om ännu under några år en lättad tillgång på lefvande kreatur minskade behofvet af slagt inom landet, hvaraf ladugårds-afkastningen i öfrigt skulle vinna.

Hudar är likaledes en af de första nödvändighets-artiklar, serdeles i vårt klimat. Beskattningen på dem har fordom varit billigare, hvarföre jag föreslår nedsättning deraf till hälften af det nuvar. beloppet.

I afseende på ingen artikel synes våra tull-lagstiftare hafva mindre insett landets verkliga fördel, än i afseende på artikeln *jern*, neml. *stångjern*.

Det är bekant att det svenska jernet, för sin godhet till vissa behof, är en nödvändighetsvara på den utländska marknaden, och betalas vida högre, stundom mer än dubbelt emot det Engelska, som likväl till vissa ändamål, der icke en speciel kemisk beskaffenhet hos varan erfordras, kan vara lika användbart. Enl. den erfarenhets-regel som gäller för hushållning i allmänhet, skulle det väl nu t. ex. tyckas, att en enskild man, som ämnade upföra ett hus, och dertill använde materialier af dyrare trädslag, hvilka han kunde sälja och få dubbelt betalda mot hvad andra lika användbara materialier skulle kosta honom, han hushållade som en dåre. Men är det då mycket ändamålsenligare, eller förnuftigare, i afseende på jernet, att till alla de otaliga behof, hvartill mindre utvalda jernsorter kunde användas och fås för halfva priset af det Svenska jernets, om neml. ingen tull räknas på utländskt jern, likväl begagna det dyrare slaget, som annars kunde säljas på den utländska marknaden, och skulle lemna en handels-vinst, lika stor som sammanräknade beloppet af skilnaden i pris på den importerade qvantiteten af det sämre, och den motsvarande utförda qvantiteten af det bättre jernet, med afdrag af transport-kostnaden? och detta oaktadt är införseln af utländskt jern helt och hållet förbjuden!

Besinnar

Besinnar man vidare, att jernet är en artikel, hvaraf behofvet och förbrukningen skulle, till begagnande såväl för åkerbrukets, som andra näringars behof, till allehanda redskaper vid hus- och skeppsbyggerier m. m. hastigt tilltaga, i samma mån som det kunde fås för bättre pris, och att dess förädling, i och för det slutliga begagnandet alltid lemnar arbetsförtjenst, så skall äfven deraf kunna slutas till den fördel, som kunde dragas af förbudets utbytande emot en lindrig tull.

Det torde härjemte förtjena att tagas i serskildt betraktande, att om det skulle lyckas att få tullen på Svenskt stångjern, som införes i Frankrike, betydligt nedsatt, hvartill anledn. f. n. ej saknas, så skulle exporten af vårt eget jern så hastigt tilltaga, att det är att befara, att antingen brist derpå här hemma i landet upstode, eller tillverkningen forcerades med fara för skogarnes bestånd, eller också jernets pris blefve betydligt förhöjdt, visserligen till nytta för sjelfva jerntillverkningen och rikets handels-balance, men likväl på samma gång kännbart för den inhemske förbrukaren af jern, såvida han icke kan få sitt behof ersatt genom rättigheten att köpa utifrån hvad han kan begagna af billigare sorter.

Någon farhåga att denna införselrätt skulle bidraga till svek uti Sveriges egen jernexport, genom det utländska stångjernets förseende med falska stämplar och återutförande, kan ej upstå, då det utländska jernet icke behöfde eller borde komma på jernvågarne, hvarifrån nämnde export utgår, försedd med vederbörliga attester. Det blir för öfrigt alltid exportörernas eget intresse för kreditens bibehållande, att förekomma sådana förfalskningar, hvilka om något verkligt afbräck derigenom vore att frukta, vida lättare kunna göras på utländsk ort direkt, utan att för sådant ändamål först föra jern hit till Sverige.

Om emedlertid någon verklig större fördel skall kunna dragas af den ifrågavar. förändringen, så bör införsel-tullen vara så lindrig, att den endast blefve nominell; åtminstone borde den ej öfverstiga 1 r:dr b:co på skeppundet. Uti England är, såsom bekant, det Svenska jernet tillåtet till tullfri införsel.

Jag vågar tro, att enhvar skall inse betydenheten af denna fråga, och att synnerligen hvarje landtman skall upfatta den fördel, som kunde hemtas af den föreslagna förändringen och af det billigare pris, hvartill han derigenom kunde erhålla en stor del af de redskaper, åkdon m. m. för hvilka jernsmide behöfves. För den händelse likväl, att förslaget skulle väcka någon oro för det Svenska bruksintressets bestånd, en oro som, jag är öfvertygad derom, snart skulle visa sig ogrundad, vågar jag alternatift föreslå, att försök, med en sådan förändrad tullbestämmelse till en början må göras under loppet af ett år från det nästa tulltaxa träder i verkställighet, samt att R. St. i underd. skrifvelse till K. M. öfverlemna, att efter den tidens förlopp, efter sig företeende omständigheter vidare besluta, huru intill nästa riksdag i afseende på tullen å nämnde artikel bör förfaras.

I sammanhang med frågan om denna artikel, tillåter jag mig

fästa H. Utsk:s upmärksamhet på det stora behofvet af en förändring i tullbestämmelsen, i afseende på förädladt jern, s. k. *manufaktur-* eller *svartsmide.* Å alla de artiklar, som kunna komma under denna benämning, gäller nu en tullafgift af 32 sk. b:co skålpundet. Härifrån undantagas redskaper för fabrikernas behof, som med Kommerce-coll:ii tillstånd kunna införas mot 10 proc. af värdet. Men om förstnämnde tullafgift, 32 sk. per skålpund kan vara antaglig för finare arbeten, ehuru redan i och för dessa utomordentlig hög, så är den alldeles orimlig för tyngre pjeser, hvilka derigenom bliva omöjliga att införa. Jag vågar derföre hemställa till Utsk., att indela nämnde artikel i flera afdelningar med olika tullbestämmelser, antingen efter pjesernas olika vigt, så att den högsta afgiften gäller för dem, som väga mindre än 1 à 2 skålp., en något lindrigare för dem som väga från 2 till 10 skålp., o. s. v.; eller också att de införda artiklarna skiljas efter olika art och beskaffenhet, så att hvad som tillhör redskaper för näringarna må inkomma emot en billig tull, motsvarande omkring 15 proc. af värdet, med bibehållande likväl derjemte af den nuvar. rättigheten, att hos Kommerce-coll:m söka rättighet till införsel för fabrikernas behof af sådana artiklar mot 10 proc.

I afseende på artikeln *lin* hafva invändningar mot en lindrig införseltull blifvit gjorda i landtmannens förmenta intresse; men om man å andra sidan besinnar, dels att linets spånad och väfnad hufvudsakligen bedrifves på landsbyggden, som följaktligen äfven drager den egentliga vinsten af rå-ämnets billighet i priset: dels också, att odlingen af spannemål och ladugårdsskötseln ännu i många år lemnar ett tillräckligt fält för förbättringar utan konstlad upmuntran af den jorden starkt utsugande linodlingen, så synes deruti ligga ett tillräckligt talande skäl, att föreslå, om icke en tullfri införsel af lin, såsom rå-ämnet för en af hufvudslöjderna på landsbyggden, åtminstone en tullafgift, som icke öfverstiger 16 sk. b:co lispundet.

Bland artikeln *oljor*, äro *rofolja* och *linolja* så vigtiga förnödenhets-artiklar, att jag vågar föreslå nedsättning i tullen derå till 1 sk. b:co skålp., hvilket bör vara ett tillräckligt skydd för de inhemska olje-slagerierna, då linfrö och raps få tullfritt införas.

Bland oljor eller fett finnes äfven en art, som under de sednare åren blifvit föremål för en tilltagande skeppning från Afrikanska kusten, och flera andra tropikländer till England, neml. *palmolja*, och som der förädlas till åtskilliga artiklar, dels till förbrukning inom landet, dels till återutförsel, såsom en art sämre ljus, tvål m. m. Då denna artikel hittills nästan allsicke kunnat intagas till Sverige, dels i anseende till den dryga tullen, lika med de dyrare oljorna, dels också emedan den ej kan begagnas till omedelbar förbrukning, men importen deraf möjligen i en framtid, om en dylik förädling kunde ske här i landet såsom i England, skulle lemna en ej ringa sysselsättning åt Svenska skeppsfarten, så föreslår jag vördsamt, att artikeln *palmolja* måtte få tullfritt införas. Då af denna artikel hittills nästan ingenting inkommit, så gör Staten ingen förlust på en sådan tullfrihet. Uplysningsvis må nämnas att närvar. priset på denna artikel i England är 27 à 29 £t per

ton, om sex skeppund viktualivigt, motsvarande efter det sednare priset ej fullt 7 sk. b:co per skålp. Rättigheten att tullfritt intaga denna vara, skulle måhända till en ej obetydlig del, och till besparing för landet, kunna förminska införseln af den dyrare talgen. Skulle likväl R. St. anse denna tullfria införsel ej böra beviljas, så föreslår jag att åtminstone såsom ett alternativ, *palmolja* må i tullafgift ställas lika med *hampolja*.

Ang:de artikeln *papper* vågar jag föreslå den förändring, att tullen på *tryckpapper* må nedsättas från dess närvar. belopp till 1 sk. b:co per skålp. Då det till papper använda rå-ämnet *lump* är billigare i priset här, än i de flesta andra länder; då pappersfabrikerna här numera nått den fulländning, att de icke behöfva frukta täflan, vore den än alldeles fri, med utländska pappersfabriker; då det alltid blir en stor beqvämlighet för boktryckare att beställa sitt papper på närmare håll, der dimensioner äro lättare att bestämma och förändra, och då således fråga om tryckpappers reqvirerande utifrån, icke lärer upstå annat än vid sådana tillfällen när, såsom under de tvenne sista åren varit fallet, verklig brist inom landet, eller svårighet att få beställningar fullgjorda förekommer, men den närvar. höga tullen vid sådana tillfällen blir serdeles betungande, hvad s. k. ordinärt eller sämre tryckpapper beträffar: så vågar jag tro, att denna nedsättning skall finnas så mycket mera billig, som utomlands tryckta *böcker* få tullfritt införas.

Med artikeln *ull* är samma förhållande som med lin, att den utgör rå-ämne för en af våra första nödvändighets-varor. Då denna artikel emedlertid i allt fall lärer blifva föremål för alfvarliga öfverläggningar, anser jag mig blott för konseqvensens skull, och reservationsvis böra nämna densamma, för att hålla talan derom öppen.

I afseende på artiklarna *garn*, åberopas vördsamt de åsigter som af mig förfäktades vid sistförflutna riksdag. Det är ännu min öfvertygelse, att bomulls-spinnerierna skola bära sig med en införseltull af 3 högst 4 sk:r på *bomullsgarn*, och 6 sk:r på *linnegarn*, äfvensom för ullgarn med 4 sk. utöfver den tull, som betalas för motsvarande slag af ull, allt per skålp. räknadt, och hvilket jag således äfven nu föreslår.

Om remiss till Bevilln.Utsk. anhålles.

Hr Ribbing, Arvid: Frih. Bonde har ånyo väckt en motion, som han i ett föreg:de plenum återtagit åsyftande, att R. St. icke skulle befatta sig med tull-lagstiftningen annorlunda än att blott angifva grunderne derför och öfverlemna åt K. M. att bestämma det mera speciella. På det att Frih. Bonde, då den sednast af Hr Hjerta väckte motionen synes vara i strid med Frih:s, måtte få tillfälle deröfver sig yttra, anhåller jag, att denne motion måtte få hvila på bordet.

Hr Liljenstolpe, Axel Fredr. upläste 2:ne motioner af följande innebåll:

1:o

Samtlige RiksSt:n tveka gemenligen icke, att till s. k. *odlings-*

lån och anslag till sjösänkningar o. s. v., hvarmed åsyftas så väl landets förbättring och förut oupodlade markers bringande till fruktbarhet, som ock landvinningars erhållande, anslå vid hvarje riksdag icke obetydliga summor. Dessa anslag bära ock goda frukter; och vare sig räntefria, eller mot en billig ränta lemnade, gifva dessa af Ständernas frikostighet anslagna länesummor mångdubblad proc. genom det välstånd de sprida inom rikets skiljda provinser, och den arbetsförtjenst de bereda den stora mängden af jordens idoge arbetare.

Ifrågavar. motion har till syfte, att äfven anlita denna R. St:s ofta ådagalagda frikostiga anda till befordrande af arbetstillfälle och välbefinnande i moraliskt och ekonomiskt hänseende för arbetsklassen inom hufvudstaden: icke *land-*, utan *mennisko-vinningar* så att säga, åsyfta den motion jag nu går att H. R. o. Ad:s behjertande vördsamt förelägga. Jag har neml. för afsigt att begära: det R. H. St. måtte anslå ett räntefritt lån af **10,000** r:dr r:gds, att med **1000** r:dr s. m. årligen på **10** år återbetalas, till befrämjandet af ett försök att inom hufvudstaden upföra en byggnad med för arbetsklassen passande friska och sunda bostäder.

För att i korthet tillkännngifva sjelfva planen för detta företag, tillåter jag mig intaga den subskriptions-anmälan till aktieteckning, hvilken, till detsammas underlättande, blifvit utfärdad under d. **27** i denna månad, sålydande:

Bilaga N:o 1.

Subskribtions-Anmälan.

Som uti andra länder, synnerligast uti England, försök blifvit gjorda, att, genom s. k. *Model Lodging Houses*, bereda sunda och beqväma bostäder åt den arbetande klassen, till samma pris, som de förut betalt för de mest osunda och eländiga kyffen, hvilka inrättningar lyckas öfver all förmodan, så att de mest tillfredsställande resultater i alla afseenden deraf upkommit; så har man varit betänkt uppå, att, äfven uti vår hufvudstad, der den fattiga befolkningen i allmänhet är lika illa lottad i detta afseende, bereda dem samma ovärderliga förmån af en sund och beqväm bostad.

Företaget har i London slagit så väl ut, att aktie-egarne icke behöft göra några tillskott, emedan inrättningarne burit sig sjelfva, oaktadt de låga hyror, hvartill de fattiga blifvit der logerade.

Önskligt vore om dylika Modellbyggnader för den arbetande klassen kunde blifva upförde i hvarje församling inom hufvudstaden. Men, som nödigt är, att först göra ett försök i saken, har man trott att första början borde ske uti St. Catharinæ församling, hvarest den fattiga befolkningen utan tvifvel är talrikast och uti sämsta lefnadsvilkor.

För det närvar. finnes en egendom inom nämnde församling till salu (N:o **32** Tullportsgatan), hvilken kan med någon kostnad inredas till en dylik inrättning; och undertecknade våga derföre hos en välgörande allmänhet till behjertande anmäla denna högst vigtiga angelägenhet, samt, isynnerhet hos de förmögne, anhålla om aktieteckning för sakens utförande.

Kostnaden anses, efter noggrann beräkning, komma att upgå till 20,000 r:dr r:gds; och, om hvarje aktie beräknas till 100 r:dr s. m., erfordras således 200 aktier.

Motion kommer att göras till R. St. om beviljandet af ett räntefritt lån, stort 10,000 r:dr r:gds, att, med 1000 r:dr s. m. årligen, inom 10 år blifva återbetaldt.

I händelse af företagets önskvärda framgång, komma aktieegarne naturligtvis sjelfva att utse den förvaltning och styrelse som erfordras.

Stockholm d. 27 Dec. 1850.

G. W. Carlson, Legations-predikant och Past. i London.	*E. H. Erikson*, Pastor i Catharina.	*N. Ignell*, Com. i Catharina.
Axel Fr. Liljenstolpe, Kammarherre.	*M. L. Wahren*, Skräddare-mästare.	*J. W. Öfverström*. Com. i Catharina.

Behofvet af förbättrade boningshus för arbetsklassen torde ej kunna af någon förnekas, serdeles af den, som i ringaste måtto vill göra sig personligen underrättad om de usla bostäder, som f. n. här i hufvudstaden gemenligen uplåtas åt denna klass och den fattigare befolkningen i allmänhet. Huru de fattigaste äter, uti vissa delar af vår hufvudstad äro logerade, derom skulle beskrifningen väcka både vämjelse och de sorgligaste betraktelser. Att äfven för dessa de olyckligaste och sämst lottade af våra medmenniskor söka medverka till någon förbättrad ställning, vore visserligen min önskan; men förevar. motion har egentligen afseende på sådana hushåll eller ogifta personer af arbetsklassen, de der ännu kunna hålla sig uppe, och för hvilka trefnad inom bostaden hufvudsakligast fattas.

Då nyttan således icke kan bestridas af dylika friska, sunda och beqväma bostäder, i st. f. de nu befintliga eländiga kyffen, uti hvilka ofta en talrik familj är logerad och derjemte icke sällan flera lösa personer emot den dryga veckopenningen af 8 till 12 sk. b:co personen, finnas uti samma rum intagna; — är nu blott att tillse, huru dessa, som jag vill benämna *Arbetare-boningar* skola kunna anskaffas. Att öfverlemna detta åt den enskilda spekulationen, eller ock, såsom i London, söka tillvägabringa dem genom föreningar o. s. v., vore visserligen det rättaste; och några dylika hus finnas äfven utaf enskilde upförde och af dem sjelfve administrerade, såsom ett på Kungsholmen, ett vid nya vägen vid slutet af Regeringsgatan, jemte några få andra; men då man funnit otillräckligheten af dessa 4 à 5 lokaler, och oaktadt för flera år tillbaka en komité nedsattes för afhjelpandet af detta behof, samt redan för 2:ne år sedan plats, kostnads-förslag, ritning o. s. v. anskaffats, utan att sådant ledt till något resultat; och fastän en icke obetydlig summa, 60,000 r:dr b:co, med anledn. af stadsnämndens hos öfverstyrelsen för Stockholms stads Brandförsäkringskontor gjorda framställning, blifvit beviljad såsom lån, att utan ränta på 25 år amorteras, ehuru med vilkor, som göra lånen obe-

gagnade, (se Stadsnämndens kungörelse d. 24 Sept. 1849), för dem, som vilja upföra dylika boningar, — oaktadt allt detta, står saken likväl på samma punkt, d. v. s. att ingenting ännu är vidgjordt.

Inom Sällskapet de *Fattigas Vänner* har jag för några år sedan väckt fråga om behofvet af dylika arbets-boningar; inom *Skyddsföreningen* likaledes; och äfven till åtskilliga af Stadsnämndens Hrr ledamöter har jag framställt nödvändigheten af att härutinnan göra något; men allt — förgäfves. Man erkänner nyttan, ja nödvändigheten häraf; men dervid stadnar ock alltsammans.

Vi finna häraf huru omöjligt det är att, utan *Statens* mellankomst, kunna något åstadkomma i detta afseende här i landet hvarest någon *public spirit* tyvärr! ännu alldeles icke finnes, och der philantropiska företag oftast beles och misskännas; men deremot och i stället att, med verkligt nit och upoffring af besvär och egen beqvämlighet, söka uträtta något godt, (Fruntimmers-Skyddsföreningarne serdeles undantagna) välgörenheten att med penningar bistå är synnerligen frikostig. Det är ock utaf alla dessa skäl, jag vågar till Ständernas varma behjertande öfverlemna befrämjandet af det angifva företaget, medelst att lemna det äskade räntefria lånet.

Önskvärdt vore visserligen om man vågade hoppas, att, genom denna min motion, kunna erhålla, på samma vilkor, enahanda summa, i mån af behofvet, för upförandet af en dylik byggnad inom hvarje af hufvudstadens åtta församlingar, eller tillsammans ett anslag af Rikets nu församlade Ständer utaf 80,000 r:dr r:gds. Då till fängelsebyggnaderne efter det med sina välgörande resultater redan hos oss förefunna cellsystemet, och hvartill jag med glädje och tillförsigt om dessa gynnsamma följder lemnat min röst, då R. St. till denna reform villigt anslogo millioner, — vore det väl icke för mycket vågadt, att begära ett i förhållande härmed så ringa låne-anslag, till bostäder mot erläggande af billig hyra åt fria, nyttiga samhällsmedlemmar af arbetsklassen, helst denna summa endast begäres såsom *lån*, visserligen räntefritt; men dervid Staten ingalunda bortskänker mera, än denna ränta, som, jag tror det för visst, skall mångfalldigadt återkomma, medelst tordehända äfven minskade fångkostnader bland annat.

Men skulle Statens tillgångar icke kunna anses tillåta detta fulla låne-anslag, 80,000 r:dr, torde åtminstone den först ifrågastälda lånesumman, 10,000 r:dr, med återbetalningsskyldighet af 1000 r:dr allt r:gds, årligen under 10 år, räknadt ifrån och med ett år efter låneanslagets utbekommande, gunstbenäget beviljas, till befrämjandet af företagets början, medelst anskaffandet af en dylik *Modell-arbetareboning* uti St. Catharinæ församling å Södermalm; hvarvid utaf H. StatsUtsk., hvartill motionen torde remitteras, lärer upgöras de erforderliga garantier för låneanslagets riktiga återbetalning o. s. v.

Då jag för en närmare utredning af planen för dylika arbetareboningar, ifrån utlandet, äfvensom ifrån Götheborg, hvarest man är f. n. betänkt på upförandet af dylika, äskat och äfven fått löfte om kostnadsförslag och öfriga upgifter, torde det mig tillåtas, då dessa

ankomma, att få desamma motionen vidfoga; hvaremedlertid med remissen derföre icke lärer upskjutas.

En promemoria ang:de de uti London befintliga *Model-Lodging Houses*; äfvensom en afskrift af ett bref ifrån Köpenhamn af en omtyckt författare och hvilken dessutom sysselsätter sig med kommunal- och välgörenhets-inrättningar, Dannebrogs-Riddaren Hr *A. de St. Aubain*, torde jag få hafva äran f. n. aflemna.

Bilaga N:o 2.

1:o I anseende till de stora förbättringar som skett inom London under de sednare decennierna, hvarvid hundradetals hus på en gång blifvit nedrifna för att lemna rum åt nya gator och qvarter, äfvensom till följd af den alltjemnt stigande populationen befanns att den arbetande klassens bostäder voro uti ett jemmerligt skick, så att flera familjer ofta nödsakades packa sig in uti ett enda uselt rum, för hvilket likväl en dryg hyra betaldes. Här skulle man nu bo, äta och sofva tillsammans, hvarjemte den osunda luften ännu mera förpestades af våta kläder, som under tvätt (hustrurnas vanliga födkrok) uphängdes till torkning m. m.

2:o Några filantroper (hvaribland den verksammaste var den utmärkte D:r Southwood Smith, sedermera Medlem af Londons Sundhets-collegium (Board of Health), som för några år sedan inrättades) beslöto derföre att göra ett försök med upbyggandet af stora kaserner med ljusa och glada rum, försedda med alla beqvämligheter som erfordras för att bibehålla helsa och renlighet, samt deraf följande bättre trefnad och moralitet.

3:o Hufvudvilkoret härvid var att bereda de fattiga dessa bättre bostäder till samma pris, som de nu betalt för sina usla och osunda kyffen, samt att rummen skulle så inrättas, att så väl ogifta personer, som familjer skulle få serskilda lokaler.

4:o Till den ändan skulle det stora huset förses med så många portar och serskilda trappupgångar som möjligt, äfvensom en serskild tvätt-anstalt inrättas; så att tvätt uti boningsrummet icke behöfde att komma i fråga, hvarjemte inredandet af ett stort gemensamt samlingsrum ansågs ändamålsenligt, för att der bereda tillfälle till nyttig läsning m. m.

5:o Företaget var beräknadt på aktier, och planen understöddes af Regeringen genom beviljandet af lån på förmånliga vilkor m. m., så att det första *Model Lodging House* som det kallades, snart var fulländadt och genast fullsatt med hyresgäster.

6:o Till stiftarnes angenäma öfverraskning befanns att inrättningen bar sig af sig sjelf, så att intet tillskott af aktie-egarne behöfdes; äfvensom att tilloppet af hyressökande i denna byggnad blef så stort, att man nödgades hålla antecknings-listor, enl. hvilka endast efter lång väntan den först antecknade kunde komma i besittning af en ledig lokal.

7:o Till följd häraf kunde man utöfva en sträng kontroll öfver hyresgästernes upförande, så att förseelser bestraffades med upsägning, hvarigenom de fattige snart kommo till medvetande a

den stora förmånen, som genom denna inrättning blifvit dem beredd, äfvensom inga restantier på hyran kommo i fråga, emedan det var lätt att få en ordentlig hyresgäst i st. f. en försumlig.

8:o Uti Götheborg är man betänkt på dylika inrättningar, och en utmärkt architekt har redan besökt London, der han inhemtat närmare kännedom om alla dessa förhållanden.

Bilaga N:o 3.

Kjære Lillienstolpe!

De oplysninger du skriver om i dit sidste Brev, seer jeg mig ikke istand til at meddele dig i den Udstrækning, som du önsker det, nemlig bilagte ved Tegninger og Maal, da dette vilde blive altfor vidtlöftigt. Husene i *Nyboder* ere nemlig opförte i forskjellige Tidsperioder og paa meget *forskjellig Maade* baade i 1 och i 2 Etager, baade med större og mindre Huusleiligheder. I almindelighed indeholde de en lille Forstue fra Gaden, en Dagligstue paa 2 eller 3 Fag Vinduer, et Sovekammer paa 1 Fag og endnu en lille Stue, samt et lille Kjökken med spisekammer-aflukke. Denne tredje Stue er disse Huses "point faible", thi der hoves Indsiddere, da Familien selv ikke behöver den, og desse Lejere ere oftest daarlige Subjecter, som bidrage til at demoralisere Familien. Til hver eller hveranden Lejlighed er et lille Gaardsrum med Locum og Post saaledes anlagte midt i Skillerummene, at Nabogaarderne kunne have dem tillfælleds. Der hörer ikke stor Phantasie til at udkaste Billedet af en saadan Lejlighed og Alenmaalet, Værelserne skulle indtage, kan man ogsaa let slutte sig til lignende Boliger, men lidt Ziirligere, ere indrettede paa Christianshavn lige ved Langebroe af en forheværende Reberbane, og ere meget sögte endagsaae af saakaldte bedre Folk, hvis Evne ikke strække til dyrere Lejligheder med 30, 40, 50 r:dr dal Dansk ½ aarlig, eftersom der findes 2 eller flere Værelser. Men saadanne Huse kunne ikkun benyttes hvor Grunden ikke er kostbar og egne sig altsaa neppe til Opförelse i en Stad, hver Grundskatten spiller en betydlig Rolle i Skatternes Regulering, som i Almindelighed rette sig efter denne. Grund och Tag have 1 Etages och 4 Etages Bygninger tilfælleds, og man faaer vist lettere øjemedet opnaaet ved större Bygninger end ved mindre.

I den Nordlige Deel af Kjøbenhavn existere flere saadanne store kasserner, hvor mangfaldige Arbeidsfamilier leve meget godt; de ere 4 Etages, med stort fælleds Gaardsrum og en Mængde forskjellige Opgange til alle Sider fraa Gaarden, saa at i hver Etage 2 Familier have deres Indgangdörre vis à vis.

Disse Lejligheder ere almindeligest paa 2 Stuer med Kjökken og Lofts-rum særskilt afdeelt, foruden Torre-lofter, som mange Familier have fælleds Adgang til — Nogle ere byggede for at skaffe Arbeidsfamilier billige Boliger, andre reden denne gode Hensigt af Speculanter, og de bestaae alle meget godt. Inde i det Tætte af Byen, hvor det kniber baade paa Rum og Luft og Lys, ere endnu

mange Rönner, som betale sig allerbedst, men agsaa beboes af de usleste og intet er saa profitabelt som at speculere i Pauperismen, naar Værten forstaaer sin Vampyrhandtering. Men selv disse Boliger ere i seneste Tid betydelig forbedrede, og ikke engang Pjaltene tage nu omstunder till Takke med de Huller som i min Ungdom vore almindelige for fattige Arbeidere, saa at der agsaa i denne Retning er skeet betydelige Fremskridt. Jej er overviset om, at ingen Philantropie er saa gavnlig som den, der gaaer ud paa at skaffe Almuen ordentlige Boliger; saavel Arbeidet som Familielivet trives derved, og begge Dele vistnok rigeligt halvhundrede Procent. —

2:o

Till följd af ett mitt yttrande d. 23:dje i denna månad och, med föranledande dessutom utaf så väl af Hr Weidenhjelm, Aug., som Hr Cederschjöld, Robert Theophron, uti sistlidne plenum, hvar för sig för de Embetsverk, inom hvilka de äro ledamöter, afgifna motioner ang:de förbättrade löneförmåner för K. M:s och Rikets Götha Hof-rätt och Kongl. Styrelsen öfver fängelser och Arbets-inrättringar i riket; samt enär jag anser mig, för att beträffande de *Extra-ordinarie Tjenstemännen*, hvika denna min motion hufvudsakligen afser — söka kunna någonting positift medverka, nödsakad att i detta afseende inom motionstiden mig yttra, och icke såsom jag förut, d. 23:dje Dec., tagit mig friheten gifva tillkänna, dermed upskjuta till dess K. M:s nåd. propos. om Statsverkets tillstånd och behof till behandling förekommer; äfvensom och då K. M:s besagda nåd. propos. slutligen gifver mig anledn. att väcka den motion, jag nu går att vördsamt för det H. Ståndet framlägga — tvekar jag icke att, för nämnde ändamål, till H. R. o. Ad:s synnerliga och varma behjertande öfverlemna denna fråga, ehuru jag icke f. n. är uti tillfälle att åt densamma gifva den belysning jag hade önskat, medelst ej mindre i början af nyåret från Utlandet förväntande upgifter, än ock en fullständig framställning, utvisande beloppet af och hvad i öfrigt rörer den stora mängd unga tjenstemän inom hufvudstaden och kring hela landet, som benämnas *Extra-ordinarier*, och på hvilkas utbildande till duglige embetsmän Statens hela framtida öde till hufvudsaklig del är beroende. Jag anhåller således vördsamt om ursägt för det jag måste lemna denna, efter mitt förmenande, så högst vigtiga fråga f. n. uti detta ofullständiga skick; tidens brådska, då detta plenum är det sista under motionstiden, nödgar mig att densamma, emot min vilja och önskan, men för ändamålets möjliga vinnande, nu aflemna.

Innan jag ingår uti sjelfva hufvudfrågan, torde mig tillåtas få förutskicka några reflexioner ang. embets- och tjenstemännen i allmänhet.

De små löner, som f. n. äro anslagne åt embets- och tjenstemanna-korpsen i allmänhet uti Sverige, och dessa löners otillräcklighet för serdeles de embets- och tjenstemän, hvilka, för deras tjensts skull, äro nödsakade att bo och vistas hela året uti hufvud-

staden, anser jag, i förening med den, för danandet af duglige embetsmän, mindre ändamålsenliga n. v. Universitets-bildningen med dess för inträde uti embetsverken, utan något praktiskt förutsättande, stadgade, så att säga utan-lex-examina; — detta anser jag vara hufvudsakliga anledn:n, hvarföre tillsättandet af högre Civila platser är f. n. förenadt med den synnerliga svårighet, att med förbigående af äldre tjenstemän, *Extra-ordinarier*, åtminstone till förordnanden (såsom exempel att bestrida den magtpåliggande Revisions-Sekret.-tjensten) ofta blifva använde; samt lämplige sujetter till Statens högsta beställningar någon gång måste sökas äfven utom embetsmanna-korpsen, med deraf följande menliga prejudikater för all slags befordran inom de Civila embetsverken, serdeles der, hvarest Chefen eger beslutande, Ledamöterne knappast yttrande-rätt, och i hvilket afseende exempel ej för långt tillbaka är att finna.

Genom den reorganisationen, som inom åtskilliga embetsverk redan blifvit företagen, har K. M. nådigst gifvit tillkänna Sin Höga vilja, att härutinnan söka medverka till förbättringar, ej mindre för embets- och tjenstemanna-personalen i afseende på ökade löner, än och för tjensternas skötande och det allmänna bästa följagtligen, enär tjensternas antal blifvit minskadt och det förbjudits att innehafva flere uti allmän tjenst, hvarigenom embets- eller tjenstemannen, efter erhållne ökade löneförmåner, kan blifva i tillfälle att uteslutande egna sin tid och sin förmåga åt den tjenst, som skall gifva honom ett möjligt lifsuppehälle, hvilket med en lön af t. ex. 2 à 300 r:dr b:co icke är tänkbart.

En ljusare framtid synes härutinnan sålunda begynna randas. Men tyvärr! såsom vid de flesta reorganisationer, är det egentligen de högre funktionärerne och deras platser, naturligtvis äfven de vigtigaste att väl bosätta och, till följd deraf, väl löna, som blifvit närmast ihågkomna. De lägre graderna och de tjenstemän, hvilka stå utanför dem alla (Extra-ordinarie) ega deremot sällan någon förespråkare; och, besynnerligt nog, tyckes man så gerna vilja förglömma den svåra, prekära ställning, hvaruti man sjelf ofta befunnit sig. Jag tvekar likväl icke att, i detta afseende, höja min röst; samt att, efter bästa förstånd och med ett älskadt fosterlands väl, hvilket torde säkrast vinnas genom bemödandet att söka bereda hvarje enskild Samhällsmedlems, — till ständigt föremål, ifrigt påyrka förbättringar uti hvad som rörer de underordnade och de extra ordinarie tjenstemännens f. n. högst beklagansvärda och ovissa ställning; hvarigenom så månget subject till duglig embetsman gått för Staten förloradt, då sjelfbeståndet ofta tvungit den unge *Extra-ordinarie*, eller *Tjenstemannen* i de lägsta graderna, att till följd af gäckade förhoppningar, eller i öfrigt brist på utsigter i tjenstevåg, beträda banor, som föga, i *moraliskt* afseende åtminstone, gagna dem sjelfve, och uti *intet* Fosterlandet.

För att bestyrka denna min sednaste upgift, tager jag mig friheten hänvisa till nu varande Stater för embetsverken i allmänhet. Äfven det uti K. M:s förbesagde nådiga propos. intagna förslag till nya Stater för Svea, Götha och Christianstads Hof-rätter uptager ökede löneförmåner för alla grader, med undantag af den lägsta, eller för Kanslisterne. Det är således medelst skuldsättning, uti

Bilaga N:o 1.

Löne- och Pons-Stat för Tjenstemän och Betjente vid Kongl. Arméens Pensions-Kassa.

	Gamla Staten.									Ljus-Staten.	Nya Staten.									Pensions-Staten.					
	Primitiva löne-anslag.			Efter 10 eller flera års ord. tjenst inom Verket, hvaraf 5 böra vara tillbragte i graden.			Såsom maximum efter 20 års tjenst, deraf minst 5 medföra lönen.				Primitiva löne-anslag.			Efter 10 eller flere års ord. tjenst inom Verket, deraf 5 böra vara tillbragte i graden.			Såsom maximum efter 20 års tjenst, deraf minst 5 medföra lönen.			För Tjenstemännen och Betjente, beräknadt till $\frac{1}{3}$ af det löne-belopp, som efter minst 20 års ord. tjenstetid kunde vara tillträdt, åtnjutes efter 55 lefnads- och i Verket tillbragte 30 tjenste-år.			För Tjenstemäns och Betjentes enkor och barn.		
Ombudsmannen	1500	—	—	1687	24	—	1875	—	—	5 Lⓐ	1500	—	—	1687	24	—	1875	—	—	625	—	—	125	—	—
Sekreteraren	900	—	—	1125	—	—	1350	—	—	3 d:o	900	—	—	1125	—	—	1350	—	—	450	—	—	100	—	—
Advokat-Fiskalen	900	—	—	1125	—	—	1350	—	—	3 d:o	900	—	—	1125	—	—	1350	—	—	450	—	—	100	—	—
Kassören	900	—	—	1125	—	—	1350	—	—	3 d:o	900	—	—	1125	—	—	1350	—	—	450	—	—	100	—	—
Revisoren (utom anmärknings-procent 8 procent)	800	—	—	1025	—	—	1250	—	—	3 d:o	800	—	—	1025	—	—	1250	—	—	450	—	—	100	—	—
En Kammarskrifvare	300	—	—	300	—	—	300	—	—	2 d:o	300	—	—	375	—	—	450	—	—	150	—	—	50	—	—
En Kammarskrifvare (Tjensten kan lemnas vacant, då arfvodet disponeras af Direktn).	300	—	—	300	—	—	300	—	—	2 d:o	300	—	—	375	—	—	450	—	—	150	—	—	50	—	—
Ett Kammarskifvare-arfvode (Disponeras af Direktionen till fördelning emellan E. O. Tjenstemän).	300	—	—	300	—	—	300	—	—	——	300	—	—	300	—	—	300	—	—	——	—	—	——	—	—
Förste Vaktmästaren (Åtnjuter dessutom 1 rum med kök och vedbrand).	266	32	—	266	32	—	266	32	—	2 d:o	266	32	—	266	32	—	266	32	—	88	42	8	30	—	—
Andre Vaktmästaren (Erhåller efter nya Staten rum och vedbrand).	266	32	—	266	32	—	266	32	—	2 d:o	233	16	—	233	16	—	233	16	—	77	37	4	30	—	—
Summa	6433	16	—	7520	40	—	8608	16	—	25 Lⓐ	6400	—	—	7637	24	—	8875	—	—	——	—	—	——	—	—

denna grad, som tjenstemannen, derest rättelse derutinnan af R. H. St. icke göras, fortfarande, såsom ofta är fallet, skall göra sig olycklig för hela framtiden samt dymedelst äfven åt Staten bilda en mindre skicklig, om icke rent af oduglig embetsman.

Till en slags paralel med våra n. v. Stater för *Statens* embetsverk, må det tillåtas mig aflemna Staten för K. Arméens Pensionskassa, ett *enskildt* verk, hvarest principalerne, för att åt verket vinna och bibehålla duglige embets- och tjenstemän, följt helt andra grunder. För lägsta graden, eller Kammarskrifvaren, är visserligen icke stort bättre sörjdt. Men genom förhöjning äfven å dennes lön med **25** proc., efter tjenstens innehafvande i **10** år, har man dock gjort något. (Se Bilagan N:o **1**.)

Med föranledande af hvad jag haft äran uti det föregående framställa, samt, under åberopande af H. E. Hr Justitiæ Stats-Ministerns underd. yttrande (Se Prot. för d. **15** Maj detta år pag. **14**, bifogadt K. M:s nåd. propos.), deruti Statsrådets öfrige Hrr ledamöter instämt och som äfven vunnit K. M:s nåd. bifall, äfvensom pag. **25** och **26** dersammastädes i afseende på K. Fängvårds-Styrelsens underd. hemställan om dels ökade löner för alla graderna, dels ett anslag af **600** r:dr b:co till e. o. tjenstemäns inom Verket gratifiering, vågar jag vördsamt föreslå:

Att *Kanslistlönerne* uti samtlige de **4** Hofrätterne måtte förhöjas till **400** r:dr b:co, såsom varande f. n. den lägsta lönen inom embetverken i allmänhet (för K. Svea och Götha Hofrätter kunde denna löne-tillökning lätteligen tagas utaf de af K. M. i nåder föreslagne **2000** r:dr under rubriken: "till bestridande af Kansligöromålens gång, samt "arfvoden åt Extra-ordinarie tjenstemän och vaktbetjente "för flitig tjenstgöring"); äfvensom att *lönen för första Vaktmästaren* likaledes inom samtlige de **4** Hofrätterne måtte, i enlighet med hvad uti den K. propos:n finnes för de **3**:ne Hofrätterne i nåder föreslaget, höjas till **250** r:dr samt *Hofrättsposternas löner*, på sätt äfven nådigst föreslagits, till **200** r:dr allt b:co.

Likaledes torde, med föranledande af hvad som förut blifvit af mig vördsamt anfördt, och i enlighet med hvad den K. propos:n uti vissa fall innehåller, *ett belopp, motsvarande minst en af den för lägsta graden nu föreslagna lön, eller 400 r:dr b:co*, uti embetsverk med mindre e. o. tjenstemanna-personal, samt i proportion af verkets storlek och organisation i öfrigt, *tvänne eller flere dylika lönebelopp* åt de emb. verk, som hafva behof af en större sådan personal och hvilka uti K. M:s nåd. propos. icke finnas uptagna eller åsyftade, — *såsom årligt anslag*, att vid hvarje års utgång till vederb. Depart:ts-chef i behörig ordning för detsammas användande redogöras, af H. StatsUtsk. till R. H. St:rs antagande, föreslås och uptagas *för samtlige embetsverken*, hvarigenom någon visshet kunde förefinnas för e. o. tjenstemännen, att för deras arbete erhålla någon bestämd gratification eller arfvode; deras, f. n. prekära ställning dymedelst något stadgas, och sä-

ker utgift om befordran med samma i någon mån garanteras; och då denna min vördsamma motion torde till H. StatsUtsk. remitteras, vågar jag anhålla, att, efter erhållandet af de ofvan omnämnde upgifterna i förstberörde afseendet, desamma äfvenledes må få remissen åtfölja.

Dessa motioner begärdes på bordet.

Hr Dalman, Wilh. Fredr. Achates, upläste följande motion:

Ända sedan 1829—1830 årens riksdag hafva motioner inom R. St. blifvit väckta och beslut fattade om en utvidgad testamentsfrihet och med undantag vid 1844—1845 års riksdag, hafva R. St:s beslut, i denna del, genom underd. skrifvelser blifvit underställda K. M:s nåd. pröfning. De vid föreg:de fyra riksdagar sålunda afgifna förslager hafva åsyftat en efter Stadsrätt utvidgad dispositionsfrihet öfver egendom af hvad natur som helst. Förslagen hafva likväl mötts af vägrad sanktion från Konungamakten. Denna vägran har nu sednast, enl. K. M:s nåd. skrifvelse d. 21 sistl. Nov. stödt sig hufvudsakligen på den grund att, äfven efter bifall till ett sådant partielt Förslag, "skulle qvarstå de af stånd och hemvist be-"roende olikheter i testamentsrätten, hvilka, serdeles efter giftorätts och arfslagarnes förändring, kunna betraktas, såsom *hufvud-"sakliga brister i lagsystemet.*" Ehuru detta nåd. tillkännagifvande från Konungens sida bör lemna grundadt hopp derom, att Hr Justitiæ Ministern har sig angeläget att, genom en från Högsta makten utgången propos., söka afhjelpa dessa hufvudsakliga brister, hvilket synes vara förenadt med destomindre svårighet, som lagberedningens fullständiga förslag till alla för ändamålet erforderliga stadganden redan för 3:ne år tillbaka blifvit till Konungen afgifna, har jag dock, för den händelse att en sådan nådig propos. skulle uteblifva, ansett mig skyldig begagna den enskilda motionsrätten för framställningen af det förslag att, för tillvägabringande af en saknad enhet i Lagstiftningen samt till undanrödjande af de skiljaktigheter, som, med afseende å egendoms natur samt testamentsgifvares stånd och hemvist, för närvarande i lagstiftningen förefinnas, testamentsrätten måtte för framtiden bestämmas sålunda:

Att, med uphäfvande af 17 Kap. Ä.B., K. Förordn:n och Förklaringen af d. 19 Augusti 1762 och d. 4 Febr. 1801 samt 12 § i R. o. Ad:s privilegier d. 16 Oct. 1723, nyssnämnde kapitel måtte erhålla denna förändrade lydelse:

§ 1.

Ej må någon genom testamente bortgifva mer än hälften af sin qvarlåtenskap, der bröstarfvinge finnes. Andra hälften falle bröstarfvinge till: Den hälft kallas bröstarfvinges laglott. Ej heller må den, som hafver bröstarfvinge, genom testamente så förordna om sin egendom, att bröstarfvinges rätt till afkomst eller nytta af hvad i hans laglott räknas bör, derigenom inskränkas.

§ 2.

Finnes ej bröstarfvinge, då må man all sin egendom genom testamente bortgifva.

§ 3.

Testamente må ej tagas af bo oskifto, utan af dens del, som gifvit hafver.

§ 4.

Har någon i testamente gifvit mer, än lag säger, varde testamentet, då tvist upstår, rättadt efter lagen och gånge för öfrigt i verkställighet.

I sammanhang härmed och då billigheten synes fordra att så länge bördsrätten qvarstår i afseende på lösen af *försåld* arfvejord eller bördköpt jord, en sådan lösningsrätt äfven bör medgifvas beträffande genom testamente eller gåfva afhänd fast egendom af nämnde egenskap, föreslår jag vördsamt följande tillägg såsom:

§ 5.

Gifver någon genom testamente bort egendom, som är börd underkastad, äge den som inom börden är, att, innan laga stånd åkommer, den egendom lösa efter af rätten derå satt värde; och gänge dermed i öfrigt som i 5:te kap. J.B. skiljs.

I öfvererensstämmelse med dessa grundsatser torde jemväl 1 och 3 §§, 8 kap. J.B. böra upphäfvas samt i deras ställe införas följande stadganden:

§ 1.

All egendom, ehvad den är ärfd eller förvärfd, må af egaren bortgifvas.

§ 2.

Bortgifver någon sådan egendom, som börd underkastad är, ege bördeman att, innan laga stånd åkommer, densamma lösa efter af rätten derå satt värde: och gånge dermed i öfrigt som i 5:te kap. denna Balk skiljs.

3:dje § lika med den 2:dra § i nu gällande 8:de kap. J. B.

Begärdes på bordet.

Hr Dalman upläste vidare följande motion:

Då intet af de motiver, hvilka ännu möjligen knnna tala för bibehållande af rätt till lösen inom börd af å *landet* försåld eller derstädes annorledes afhänd arfvejord eller börd-köpt jord, icke finner tillämplighet beträffande bördsrätt till i *stad* försåld fastighet, hvilken rätt i öfrigt är långt vidsträcktare än på landet, då neml. den omfattar icke blott ärfd utan ock förvärfd egendom, har jag, i betraktande af de flera till tvister, osäkerhet och ofta prejerier ledande olägenheter, hvilka visat sig vara en följd af den

ifrågavar., efter min tanke, både orättvisa och onyttiga inskränkningen i dispositionsrätten öfver fast egendom i stad, ansett mig böra vördsamt föreslå.

Att en sådan ändring af 5:te kap. 1 § J.B. samt K. Förordn. d. 29 Juli 1812 må af R. St. beslutas, hvarigenom rätt till bördslösen af i Stad försåld fast egendom uphör.

Remitterades till LagUtsk.

Hr Dalman upläste sedermera jemväl en motion af följande innehåll:

Utom Sveriges landamären lefver ännu Enkan efter en af Sveriges Sekulärmän, framl. Professoren Thomas Thorild. Hvad denne man på sin tid verkat för fosterlandet; det lysande namn han besitter såsom både tänkare och författare; de stora idéer om frihet och rätt, för hvilka han kämpade och som belönades med landsflygt; derom Mine Hrr, är här icke stället att vidlyftigt utbreda sig; mannens historia finnes i hans skrifter och dessa äro icke vidare obekanta för någon bildad Svensk. Må det derföre anses såsom en billig gärd af tacksamhet och beundran för denne man, om jag vågar föreställa mig, att Svea R. St. hvilka Thorild tillegnat sina förnämsta afhandlingar, icke likgiltigt åse, huruledes hans öfver 80 år gamla Enka lefver i de torftigaste omständigheter, nyligen fränryckt det sista stöd, hon ännu ägde qvar.

Gustafva Thorild, född von Kovsky, prestdotter från Södermanland, följde redan för 57 år tillbaka sin make den ädle patrioten i landsflygt. Efter hans död (1808) har hon njutit understöd af sin måg Professor Florello, också en af Sveriges Söner, så långt dennes knappa tillgångar medgåfvo.

Florello har nyligen aflidit, och nöden hotar nu *den 80-åriga Svenskan*, den ädla, allmänt högaktade qvinnan, i den fremmande stad (Greifswald) som förr lydde under Sveriges Spira.

Jag föreslår att R. St. måtte till Thomas Thorilds Enka anvisa en årlig pension af 500 r:dr b:co och anhåller om remiss häraf till StatsUtsk.

Remitterades till StatsUtsk

Frih. Alströmer, Jonas, upläste en motion af följande innehåll:

För upgörandet af den blifvande Bevilln.-Stadgan torde det tillåtas mig att vördsamt föreslå följande förändringar och förklaringar uti stadganderne enl. den nu gällande:

1:o Rör:de embetsmäns löner. Såsom sjelf icke ägande någon embetsmanna-befattning och i följd deraf ej heller någon lön, kan jag så mycket mera opartiskt härom yttra mig och får derföre förklara, att för mina ögon synes det som en futlkomlig paradoxe, att, under det jag med ena handan aflemnar en betingad vedergällning för ett åt mig fullgjordt biträde, hålla den andra färdig att återkräfva en del af det jag gifvit, jemte

det förkunnandet, att, om denna min besynnerliga prétention ej efterkommes, finnas tjenliga medel att förmå den tredskande dertill. Om en enskildt skulle så bete sig, skulle det åtminstone väcka allmän förundran, ej blott öfver det orimliga i sjelfva saken, utan äfven derföre att han belastade sig med att föra dessa, öfver detta gifvande och återtagande, så onödiga räkenskaper; då bra mycket klokare vore att rent af och vida redligare gifva så mycket mindre lön. Men, då nu lönerna i Sverige visserligen ej äro för stora, synnerligen med afseende på den långa tid våra embetsmän fått arbeta, dels för intet, dels för ytterst otillräcklige löner, då de i allmänhet varit nödsakade åsamka sig skulder, under hopp på bättre tider; så förefaller detta förhållande den opartiske betraktaren så mycket förunderligare. Jag får således föreslå att em etsmäns löner blifva från all bevillning befriade.

2:o Ehuru Prester ej åtnjuta lön direkte af Staten, böra de dock betraktas såsom embetsmän och på sådan grund, om man ej erkänner någon annan, äfvenledes från bevillning befrias; hellst jag förmodar man snart skall inse nödvändigheten af, att äfven de directe af Staten hufvudsakligen åtnjuta sin aflöning.

3:o Dock bör 2 mom. af 4 § uti nu gällande Bevilln.-Stadga bibehållas; äfvensom, då jag väckt upmärksamheten härpå, jag får till Bevilln.-Utsk:s beprövande hemställa, huruvida möjligen skäl kunde vara att i något fall låta bevilln:n qvarstå för de s. k. extra-ordinarie inkomster, ehuru jag, för egen del, skulle anse äfven dessa böra befrias.

4:o Skulle bevillning för embetsmäns löner borttagas, får jag vördsamt fästa upmärksamheten derpå, att bevillning särskildt bestämmes för informatorer hos enskilte, då närvarande stadga härom blott hänvisar till den för embetsmän.

5:o Får jag till till R. St:s behjertande föreslå att, så väl Målare- som Bildhuggare-Artister befrias från bevillning efter 2:dra Art. Då vårt land äger så ringa tillgångar att skaffa dessa nödig afsättning å sina arbeten och gjort så litet för dessa konsters upmuntrande, men deremot Bevilln:s-Stadgan pålägger dem ganska betydlig skatt, skulle det synas som om Svensken ej förstod att värdera detta sätt för den poëtiska inspirationen att yttra sig, men jag är öfvertygad att förhållandet ej är så: hvarföre säkerligen upmärksamheten härpå blott behöfver fästas, för att en rättelse skall göras, som kan vara till förmån för den mot stora svårigheter kämpande kostnären och till ringa afsaknad för Staten.

6:o Bör under rubriken Tidningsskrifvare införas, att derunder förstås, så väl redaktörer som deras biträden, emedan dessa åtnjuta ganska betydliga arfvoden, hvilka af intet skäl böra undgå att till Staten lemna sitt bidrag, men olika åsigter om rätta begreppet af denna titel sökt göra sig gällande.

7:o I anledn. af upkomna olika meningar rör:de tillämpningen af

den i Bevilln:s-Stadgan upgjorda klassificering af Månglerskor, torde den föreskrift böra införas i den nya, att Bevillnings-Stadgans klassificering bör tillämpas, efter den inkomst rörelsen kan anses lemna, utan afseende på den särskildta klassindelning som för Månglerskor i öfrigt inom olika orter kan vara upgjord.

8:o Det, som dock af allt mest påkallar förändring, är redaktionen af den Taxerings- och Pröfnings-komitéernas ledamöter föreskrifna eder. Uti en Ed måste man med yttersta sorgfällighet välja sådana ord, som bestämt uttrycka, hvarken mer eller mindre än det, som med Eden åsyftas och framför allt ej något som är omöjligt att hålla. I förra fallet lemnas den eljest, antingen rum för ett mer eller mindre rymligt samvetes många olika tolkningar, eller blir helt och hållet ändamålslös; och i sednare fallet ådagalägger den en lättsinnig tanklöshet så väl hos författaren, som hos den som utan besinning aflägger den. Detta sistnämnda förhållande inträffar på den här ifrågavar. Eden; ty, det är väl ingen som tilltror sig att bestämt påföra *hvarje* skattskyldig person precist *den beskattning han bör vidkännas*, så att, under ett *noga iakttagande* af föreskrifterna, — — — *hvarken kronan* eller *de skattskyldige förnärmas i deras tillständiga rätt;* och likväl förbinder man sig dertill "på heder och samvete så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ". Härigenom är ju den aldra finaste linea updragen, hvilken man med liflig Ed förbundit sig att ej det ringaste öfverskrida, hvarken åt ena eller andra sidan; att detta är en omöjlighet att hålla behöfver ej bevisas, men att Eden derigenom blifver kraftlös till sin verkan och vådlig för den som, i följd af det åtagna kallet, tvingas att aflägga den, är säkert; här hjelper ej den förklaring, att man handlar efter öfvertygelse, ty man har ej svurit på sin öfvefrtygelse, utan på en démarkations-linea som för menskligt öga är omöjlig att uptäcka. Hvilken som haft den ringaste erfarenhet af, huru det tillgår vid taxeringar, känner äfven hvad kraft Eden ägt öfver där fattade beslut. För att afhjelpa detta, göra Eden möjlig att hålla och således, åtminstone för den som besinnar dess vigt, bindande, torde det tillåtas mig för densamma föreslå följande redaktion:

"Jag N. N. lofvar och svär vid Gud och Hans Heliga Evangelium, att jag, som Ordf. (Ledamot) i Taxerings- (Pröfnings) komitté, skall, efter bästa förstånd och den kunskap jag om förhållandena äger, fullgöra och noga iakttaga föreskrifterna i nu gällande Bevilln.-Stadga, så att hvarken Kronan eller de skattskyldige genom den af mig påförde beskattning upsåtligen förnärmas. Denna förbindelse skall jag på heder och samvete, utan ensidig afsigt och mannamon, redeligen upfylla; så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ."

Att jag låtit orden: "*skall påföra hvarje förekommande skattskyldig person den beskattning, som han bör vidkännas*," utgå,

utgå, kommer deraf, att, då man förbundit sig att fullgöra hvad Bevilln:s Stadgan föreskrifver, innehålla dessa ord blott en för tanken onödig tavtologie.

Om remiss af denna motion till Bevilln.Utsk. anhålles.

Remitterades till Bevilln.Utsk.

Gr. Lewenhaupt, Sten upläste en så lydande motion:

Otydligheten uti författningar med deraf följande oreda mången gång, är en omständighet, som säkert af alla är känd och erkänd. Bränvinsförordningen har onekligen i detta fall varit ett fält, som utan tvifvel gifvit anledn. till tvetydighet och missförstånd, och är det med anledn. deraf, som jag vågar väcka följande motion. Jag föreslår neml. "Att omdistillering af redan förut tillverkadt, "och sålunda redan en gång beskattadt rått bränvin af dem, som "dertill äro berättigade, dels till följd af sin bränvinstillverkning, "dels ock på grund af K. Commerce-coll:ii serskildt lemnade till-"stånd, utan afseende på konstruktionen af den apparat, som der-"till begagnas vare sig med eld eller ånga, ej må åläggas annan "beskattning än den bevillning, som i likhet med för förädling af "alla andra rudimaterier ålägges i förhållande till vinsten derpå." Specielt känner jag ett fall, hvarigenom ett riksgagneligt, och utur Statsekonomisk synpunkt sedt, i högsta måtto nyttigt företag sannolikt står på brandten af sin undergång, till följd af underordnade embetsmyndigheters godtyckliga beskattningsåtgärd; såvidt den orimligtvis skulle kunna stadfästas. På grund af K. Commerce-coll:ii särskildt meddelade tillstånd, äro nu redan uti riket fyra ganska dyrbara anläggningar gjorda neml. i Stockholm, Norrköping, Götheborg och Malmö. Ändamålet med dem, är att genom förädling af det råa bränvinet, befria detsamma från den annars altid vidlådande, och i högsta måtto skadliga finkeloljan, samt sålunda göra detsamma vida mindre skadligt för helsan. Sedermera att för Teckniska och Pharmaceutiska med fl. behof, bereda en sprit, som i styrka och renhet, enl. utlåt. af Hrr Professorer Berzelius, Åkerman, Pasch, Mosander och Almström fullt motsvarar den utländska, och hvarföre densamma såsom numera aldeles obehöflig, af Rikets sednast församlade Ständer belades med 1 r:dr införseltull per kanna för den som är öfver 12 proc. och 32 sk. för den som är under 12 proc., i st. f. 8 sk. pr kanna som förut var fallet. Förmodligen till följd af Bränvinsförordningens tystnad med afseende på olika konstruktion å distilleringsapparater, jemte beskattningen af desamma, har nu det förhållande inträffat, hvilket är mig nogsamt bekant, att en af de sålunda nu anlagde apparaterne, som bedrifves med ånga, blifvit åtminstone tills vidare, af underordnade embetsmyndigheter, påförd en beskattning såsom för bränvinsbränning med ånga i fjerde klassen, och dessutom bevillning. Och då man tager i betraktande att utan lagbrott, med ifrågavar. apparat, endast kan komma i fråga förädling af förut tillverkadt och ganska drygt beskattadt rått bränvin, som vid förädlingen, genom

afskiljandet af finkeloljan derifrån, till sin qvantitet förminskas i st. f. att förökas, detsamma skulle underkastas tredubbel beskattning; så torde en åsyftad ändring af K. M:s nåd. förordn. ang:de vilkoren för tillverkning, försäljning och omdistillering, af bränvin i detta fall af nöden vara påkallad.

Begärdes på bordet.

Hr af Dalström, Gust. Jakob: Det är allmänt kändt och af erfarenheten utrikes bekräftadt, att nedsatt brefporto ger större lif åt brefväxlingen, och att derigenom inkomsten för brefposten förökas. Jag hade helst önskat föreslå nedsättning i brefporto inom hela landet, och om möjligt vore få det lika öfver allt, t. ex. till 4 sk. för lodet; men då jag har föga hopp, att ett sådant förslag skulle i nuvar. förhållanden kunna vinna framgång, inskränker jag mig till vördsam anhållan att H. R. o. Ad. ville fästa upmärksamhet å den motion jag nu går att afgifva, rör:de det alltför dryga postporto för bref till och från Gottland.

Med anledn. af det stora missnöje, som visar sig på Gottland öfver det dryga postporto, som nu utgöres från Wisby till andra orter, t. ex. af 10 sk. b:co för hvarje bref om ett lod på Stockholm, tar jag mig friheten fästa R. H. St:s upmärksamhet deruppå, att Gottland i afseende på postföringen blifvit satt i jemförelse med Piteå, Luleå och Neder-Calix, ehuru afståndet emellan Stockholm och Wisby, synnerligen sommartiden, icke utgör mycket utöfver $\frac{1}{3}$ af vägens längd till förenämnda poststationer.

Då ändamålet med postkommunikationer är, att på allt sätt underlätta gemenskapen Sveriges landskap emellan, hvarigenom lif och förkofran i åkerbruk, handel och näringar befordras, anhåller jag vördsamt att denna af mig väckta fråga af R. H. St. med välvilja omhuldas, och att postporto för Gottland blifver nedsatt i likhet med hvad det utgår för andra, äfven längre aflägsna, orter på fasta landet, neml. till 8 sk. b:co lodet, emellan Wisby och Stockholm, samt i förhållande derefter annorstädes.

Denna motion begärdes på bordet.

Upläste en af Hr von Hartmansdorff, Aug., inlemnad sålydande motion:

De rustningar i anseende till Tyskarnes krig med Danskarne, för hvilka R. St. 1848 anslogo 2,000,000 r:dr, hafva, enl. de underrättelser jag varit i tillfälle att mig förskaffa, utgjort räntan å Riksg:s-kont:s inlösta obligationer, vissa taxeringskostnader och restitutioner deri inberäknade . . . . . 1,895,981: 23. 11.

Om dertill läggas enahanda räntor, kostnader och återbäringar för 1850, alltsammans approximatift beräknadt till . . . . . 25,500: — —

så har det hela intill detta års slut kostat . 1,921,481: 23. 11.

Deremot har till Riksg:s-kont. influtit

för 1848	312,639: 21. 4.	
„ 1849	305,657: 3. 9.	
„ 1850	583: 41. 6.	
		618,880: 18. 7.

Riksg:s-kont. har altså hos de skattskyldige i riket en fordran af . . . . . 1,302,601: 5. 4. hvilken skolat med något öfver 300,000 r:dr om året afbetalas, om den serskilda bevillning, som R. St. sig vid sistlidne riksdag, för sådant ändamål åtogo, finge oförändrad fortfara.

Men i propos:n om Statsverkets tillstånd och behof, har efter förmälan sid. 15 och 16 hurusom Riksg:s-kont., med befintliga behållningar, inlöst alla utelöpande obligationer för den upläning hvilken till betäckande af förberörde krigsrustningar blifvit besörjd, K. M. fördenskuld, och enär behållning ändock skulle i Riksg:s-kont. öfverblifva, till R. St. öfverlemnat, huruvida de icke skulle finna lämpligt förklara att, ifrån och med nästkommande år, debitering af den serskilda bevillning, som vid sista riksdag, i förberörde ändamål fastställdes, må, efter upbärandet af hvad för innevar:de år belöper, uphöra.

Om R. St. antaga detta förslag och om 1850 års afgift, hvilken i början af 1851 upbäres, motsvarar, såsom säkert påräknas kan, något öfver 300,000 r:dr, så har Riksg:s-kont. för de Danska krigsrustningarne, af öfverskottsmedel och besparingar utbetalt 1,000,000 r:dr, som skolat vara i behåll för vårt försvarsverk och våra förkofringsanstalter, om den Danska fägden aldrig hade ägt rum. Det vore således till Sveriges förfång, som denna till hälften blifvit bekostad. Har sådant varit R. St:s mening vid den särskilda bevillningens åtagande? Ingalunda.

Bevilln.Utsk:s vid sistl. riksdag afgifna betänk:n N:ris 21 och 24 visa att, både inom detsamma och i Hederv. BondeSt., yrkades dels att Bankovinsten, dels att öfverskottsmedlen i Riksg:skont. skulle för ifrågav. ändamål begagnas. Men ingendera delen antogs. Man kan således säga att den Kongl. propos:n i detta hänseende redan är af R. St. pröfvad och på förhand afslagen. Men det skedde vid förlidet riksmöte. Ingenting hindrar att nu ånyo uptaga frågan. Månne omständigheterna sedermera blifvit så förändrade, att förslaget nu likväl bör antagas?

Jag misskänner ej välmeningen hos Konungens rådgifvare att vilja bespara rikets skattdragande innebyggare en bevillning, som kan för sitt ändamål umbäras. Men hon hade ej kunnat det, om öfverskotten i Riksg:s-kont. fått ligga orörda för sina ändamål. Att Riksg:s-fullmäktige enl. R. St:s föreskrift begagnat dem, såsom betalningsmedel för att bespara riket onödiga räntor på Riksg:s-kont:s utelöpande obligationer, bör ej beröfva Sverige sine vanlige tillgångar för sin extra Statsreglering. Skedde det likväl, så skulle Danmarks försvar vara oss kärare, än Sveriges skydd och förkofran,

hvilket vore nog mycket begärdt, i händelse dessa föremål nu, såsom vanligt, tarfva extra anslag.

För dem har väl i Statsreglerings-propos:n, sid. 85, blifvit uptagna 3,581,926 r:dr 32 sk. Men huru mycket har ändock icke blifvit eftersatt af hvad vederbör. myndigheter begärt för rikets försvar mot dess inre fiender, missdådarne, och mot dem, som kunna befaras utifrån? Samma propos. visar, att på Fängelsebyggnaderne allena afprutats 600,000 r:dr. Huru mycket erfordrades icke om fästningsbyggnaderne skulle med erforderlig drift utföras, fästningarne bestyckas och förses med kulor, reservpieser för Artilleriet anskaffas, Artilleriförråden sättas i nödigt stånd och behöfliga utredningspersedlar för Landtförsvaret inköpas? Flottans materiella behof äro, i sin mån, icke mindre, om de skulle på motsvarande sätt fyllas. Huru mycket är icke att göra för själsodlingen i landet, genom byggnaders upförande och materiella förnödenheters anskaffande vid universiteten och andra läroanstalter af alla slag, hvilka likväl måst lemnas åsido för brist på tillgångar? Likaså är det med näringarnes förkofran. För henne hafva större extra anslag, än åt någon annan förvaltningsgren, blifvit uptagna. Men när man betänker huru mycket, som erfordras för vattenaftappningen från sanka trakter, för kanalers och hamnars anläggning samt vägars omläggning m. m. d., så finner man utan tvifvel, att ej för mycket utan snarare för litet är, äfven i den vägen, af Konungen äskadt, på sätt de enskilda motionerna dagligen visat och visa. Det kan ock hända att vissa K. propos:r, beträffande utgifter, hörande till den extra statsregleringen, ännu äro att förvänta.

Såsom tillgång för sistnämnde statsreglering, har man väsendtligen påräknat Bankens sedan sista riksdag behållna vinst omkring 3,000,000 r:dr b:co. Månne denna äfven skall till hela sitt belopp blifva för den extra statsregleringen tillgänglig? Jag vill icke på förhand bestrida det, emedan sådant beror på de åtgärder, som i hänseende till Privatbankerna, och med penningeväsendet i allmänhet komma att under riksdagen vidtagas. Bankens redbarheter hafva från begynnelsen af sistl. riksdag intill början af innevar. riksmöte minskats med 3,557,000 r:dr specie. Silfveruttagningen skulle dock hafva varit ännu större, om ej Hypotheks-föreningarne gjort utrikes lån och den derigenom upkomna växeltillgången kunnat användas att betala någon del af den oerhörda varuinförseln. Denna torde ej hastigt aftaga, eller kunna med en ökad varuutförsel betäckas. När då ränta och kapital-afbetalning å de utrikes lånen skola tillika gäldas: så torde Bankens redbarheter utsätttas för ytterligare påkänning. Om R. St. vilja förekomma denna fara för Bankens ställning genom minskning af hans utelöpande sedlar: så kunna de göra det antingen genom den hårdare utvägen att minska utlåningarne, eller genom den lindrigare att ej åter utgifva de sedlar, som i räntevinst inflyta. Om den sednare, såsom troligt är, företrädesvis vidtages: så torde måhända ett års vinst omkring 1,000,000 r:dr eller mera af hvad man från Banken påräknat, komma att saknas för den extra Statsregleringen. Har man då efter-

skänkt den ifrågavar. millionens bevillning, så har man intet att sätta i stället.

Äfven hvad befintligheten af den i Riksg;s-kont. påräknade tillgången 700,000 r:dr beträffar, hyser jag mina tvifvelsmål, så länge inga officiella upgifter eller räkenskaper till stöd derföre åberopats. Om denna tillgång äfven är ringare, än man förmodat, så blifver möjligheten att åstadkomma en någorledes tillfredsställande extra statsreglering, ännu inskränktare.

Att slippa skatt är visserligen godt, men bättre är att erlägga bevillning, och betrygga sin säkerhet genom försvarsverk, samt öka sin uplysning och sitt välstånd medelst tillhörande förkofringsanstalter, än att lefva lindrigare beskattad, men otillräckligt försvarad och mindre än görligt varit, framskriden i själsodling och egendomsförvärf. Jag tillstyrker altså, att R. St. måtte vidblifva sitt första beslut, att ej till den Danska fegdens betalande använda hvarken Bankovinst eller öfverskottsmedel i Riksg:s-kont., utan godtgöra detsamma för sina i berörde hänseende lemnade förskott, och sålunda bereda nödiga tillgångar för Sveriges extra statsreglering, derigenom att de låta den åtagna krigsrustningsbevilln:n oförändrad fortfara.

Begärdes på bordet.

Hr von Hartmansdorff, Aug.: Af trägna göromål förhindrad, att skriftligen upsätta de 2:ne motioner, jag nu ber att få väcka, anhåller jag att nu få mundteligen anmäla dem och i nästa plenum aflemna dem skriftligen. Under en resa i de södra provinserne har jag erfarit, hurusom de åtgärder, hvilka vidtagits i anledn. af de mera liberala grundsatser i fråga om tullbestämmelserne, som vid sista riksdagen gjort sig gällande, haft den verkan, att åtskilliga osttryckerier dels inom Småland och dels möjligen äfven i Skåne blifvit nedlagde i följd af täfflan från utrikes orter, och att ägarne af de hemman, der ost förut tillverkats, förändrat sin tillverkning till bränvinsbränning och således, i st. f. att åstadkomma en vara, som besparade tillförsel från utlandet på samma gång den utgör en nödvändighetsvara, numera föröka tillgången på sådant, som utgör öfverflöd och en verklig skada för nationen. Då emedlertid dessa omständigheter kunna hafva menlig inverkan på bankens säkerhet, anhåller jag att få väcka den motion, att tullen på ost må förhöjas, så att denna vara må hädanefter såsom hitintills kunna tillverkas inom landet.

Den andra motionen jag önskar väcka, är, att stämplingsafgiften på tidningar måtte förhöjas i likhet med hvad denna afgift är i andra länder, så att densamma må motsvara den tyngd tidningarne innehålla, på det Statsverket må tillgodokomma någon ersättning för forslingen af dessa tidningar, som upgå till flere pund.

Gr. Gyldenstolpe, Anton Gabr., upläste en motion af följande innehåll:

Att R. St. befatta sig med åtgärder som uteslutande böra tillhöra den verkställande makten, torde väl en hvar erkänna icke vara fullt lämpligt. Sådant äger dock rum i afseende på upsigten och kontrollen öfver Götha Kanals vidmakthållande, till utöfvande hvaraf R. St., genom sina Fullmäktige i Banken och Riksg:s-kont., utse ett ombud som deltager i Kanal-Direkt:ns åtgöranden och ett annat, som deltager i granskningen af samma Direkt:s förvaltning. Denna upsigt, härledande sig ifrån de tider då Götha Kanals byggande erfordrade R. St:s medverkan genom årliga anslag, synes mig likväl icke böra ifrågakomma att af R. St. utöfvas mera på Götha Kanal än på hvar och en annan allmän vatten-kommunikation, hvilken blifvit genom Stats-anslag tillvägabragd, utan anser jag densamma böra öfverlätas till K. M., som i min tanke jemväl förmår bättre än R. St:r att vidtaga alla de åtgärder, som härvid erfordras, och hvartill torde böra räknas utkräfvandet af ansvar för fel eller uraktlåtenhet, hvilket jag icke tror kan af R. St. f. n. åstadkommas.

Jag får derföre vördsamt föreslå:

Att R. St., med den rätt, som 9:de och 46:te §§ Götha-Kanals-bolags-reglor af d. 7 Dec. 1843 dem lemna, måtte hos K. M. i underd:het anhålla att K. M. täckes hädanefter, på sätt K. M. lämpligast finner, låta utöfva den framtida upsigt och kontroll öfver Götha Kanals vidmakthållande, som i nyssnämnda §§ omförmäles.

Begärdes på bordet.

Frih. Cederström, Rudolf, upläste följande motion:

Då täta vexlingar i den ekonomiska lagstiftningen medföra en serdeles svårighet för näringarnes idkare, både i afseende å osäkerheten för den närmaste framtiden, och med hänsigt till upfattningen af de hvarannan aflösande lagbuden, har jag, i erinran jemväl af den betydliga och till en del alldeles ändamålslöst upoffrade tid, vid riksdagarne, hvilken egnats åt bränvinslagstiftningen, trott mig böra till R. St. vördsamt hemställa, om icke tjenligast f. n. vore, att den sedan sistförflutne riksmöte i detta ämne gällande författning finge bibehållas. Husbehofsbränningen nedgår af sig sjelft, under inflytelsen af nuvar. lagstiftning; denna erfarenhet lärer oss, att de, som skulle önska nämnde slags brännings uphörande, behöfva ej taga sin tillflykt till stränga förbud och lagförändringar, som troligen endast skulle upväcka och onödigtvis trottsa åtskilliga menigheters och enskildes missnöje. De förbättringar i stadgan, som vid sistl. riksdag vidtogos, torde under närvar:de förhållanden, i allt hufvudsakligt, temligen uppfylla billiga fordringar. Något högre skatt tror jag näringen kunde tåla; men önskar inga våldsamma förhöjningar. Om ett eller annat korrektiv mot eluderingar kunde med lätt hand i författningen inpassas, utan att rubba grunderne, eller föranleda betydlig omgörelse af redskapen, besvär och kostnad för ägarne, bör sådant måhända ej tvert afslås; jag yrkar likväl ingenting särskildt i detta afseende.

Att ett och annat mindre tillägg, eller rättare sagt *förtydligande*, som jag t. ex. i Hr Gr. Lewenhaupts nyss uplästa motion tyckt mig finna vara åsyftadt, icke må lemnas utan förtjent upmärksamhet, äfven med hufvudsakligen fästadt afseende å mitt förslag, derest det finnes värdt godkännelse, bör villigt å min sida inrymmas. Dock önskar jag, på grund af hvad förut anfördt blifvit, och med hänseende till en hedervärd och talrik samhällsklass mig bekanta åsigter och åstundan, så vidt jag dem rätt upfattadt, det man med all försigtighet må tillse, om de tillägg, som kunna ifrågasättas, rubba grunderna och egentliga innehållet af författningen; jag måste i sådant fall önska deras afböjande.

Remitterades till Bevilln:sUtsk.

Frih. Cederström upläste vidare en sålydande motion:

Huru ytterst skadliga de, likt en periodiskt påkommande frosssjukdom, riksdagligen återvändande omskakningarne af Tulltaxan äro för landets affärsförhållanden, utgör en satts, hvars sanning svårligen lärer bestridas. — Den är så klar, att mången lärer finnas, som, hyllande ett frihandelns, mer eller mindre fullständigt realiseradt, system, ändock skulle vilja afsäga sig att f. n. derpå arbeta, endast man icke behöfde kämpa emot en motsatt åsigts inträngande. Likaledes torde mången vän af skyddssystemet gerna upoffra den möjliga framgång han för sin mening kunde för tillfället bereda; — hans vilkor för ett sådant fränträdande, ej af åsigter, men af handling, vore allenast att man finge påräkna någon stadga i dessa förhållanden. Jag döljer icke min öfvertygelse; den tillhörer den sednare af de båda theorier jag nämnt. Men jag vågar hoppas att, lika med mig, skola inom de H. RiksSt:n finnas män, vare sig de eljest ansluta sig till den ena eller andra hufvudåsigten, hvilka, med insigt af fluktuationernes beklagliga inverkan, och till besparande af ändlösa debatter, skulle vara benägne omfatta den utväg, som nu i form af motion måste framställas om ändamålet skall ernås: att nemligen R. St. behagade oförändrad bibehålla den nu gällande tulltaxan.

Med mycket interesse och med nöje,, i hänsende till framställningens behag och värma, har jag åhört en af Frih. Bonde väckt motion derom, att såvida jag rätt upfattat det, R. St. skulle med bestämmande af Tullbevillningsmedlens totalbelopp, och med angifvande af hufvudgrunderne af en ny tulltaxa, öfverlåta detaljbestämmelsernes utarbetande åt K. M. — Den enkelt, kort och klart framställda motiveringen, de önskvärda och vigtiga syftemål, dem berörde motion afser, berättiga den tvifvelsutan till en hög grad af upmärksamhet. Huruvida det formella af frågan, sådan den blifvit af den värde motionären framställd, låter sig väl försvaras med en ordagrann tolkning af grundlagsbuden, är en sak, som jag heldre öfverlemnar åt de skarpsinnigares pröfning, än jag bör tilltro mig med någon afgörande säkerhet derom döma. Men då jag tror, att det ifrågavar. förslaget skulle kunna på annan väg pålitligare om än ej så hastigt vinnas, vågar jag i sammanhang med

den ofvan af mig väckte motion, vördsammast föreslå, (antingen det må anses såsom ett tillägg till den, eller såsom ett åsyftadt amendement till Hr Frih. Bondes motion, derest det skulle finnas erforderligt), följande förslag: att R. St. med upställande af hufvudgrunderne och med bestämmande af hvad R. St. skulle anse framdeles i tullbevillningsmedel böra påräknas såsom totalsumma, måtte hos K. M. anhålla om utarbetande af ett detaljeradt förslag till tulltaxa för att vid nästa riksdag komma under beprövande.

Begärdes på bordet.

Sedermera upläste Frih. Cederström, en motion af följande innehåll:

Med hänvisning till sistl. riksdags Lag- och Ekon.Utsk:s betänk:n N:s 35 och 40, hvilka på ett tillräckligen fullständigt sätt innehålla anledn:ne och skälen, jemte upgjorde förslag till författningstexter, får jag vördsamt föreslå, att de dervid upräknade §§ i K. Förordn. om fattigvården i riket af d. 27 Maj 1847 neml. §§ 3, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17 och 20, måtte af R. St. å nyo gillas, såsom ägande företräde för de gällande, samt att R. St. ville om K. M:s nådiga stadfästälse å dessa sålunda förbättrade §§ i underd:het anhålla.

R. St. af åren 1840—1841, hade hemställt om bestämmelser i enahanda syftning; i hufvudsaklig öfverensstämmelse hvarmed R. St. sistlidne riksmöte, beslutade dessa §§:s omredaktion. Må man icke bemöta det förnyade förslaget derom, med det inkast, att stadgan ännu vore för ny! — Det vore ju mycket bättre, att snart afhjelpa de brister man inser. Mångenstädes, jag vet det, fortgår allt på gamla viset; allmänheten tänker ej på författningen; sjelfva de fattigvårdsbehöfvande känna den ej; ingen under då, om dess, under andra, och måhända ej länge uteblifvande förhållanden, säkert inträffande menliga verkningar ännu låtit sig mindre förspörjas, än förutses. — Jag anhåller att H. LagUtsk., med hvilket Ekon.-Utsk. lärer sig härvid förena, måtte egna ett allvarligt beprövande åt denna högst vigtiga fråga. — Betänk:ne äro i hvarje Utskottsledamots hand: jag har derföre trott deras befogande till sjelfva motionen mindre behöfligt, men anskaffar dem genast, om Utsk:n så vilja. Att författningen lyckats bättre i städerne, än den gör på landet, har jag inhemtat af sakkunnige personer. Men månne ej, öfverallt, en hälsosammare princip vore antagen med de föreslagne rättelserne än den, som nu finns på papperet stadgad? — Jag afgifver denna vördsamma hemställan med uprepande af min säkra tillförsigt att H. Utsk:n och R. St. skola åt ett, för land och folk så oändligen djupt å allas väl inverkande, ämne, förunna den högsta grad af upmärksamhet, nitälskan och omvårdnad. En landtfaderlig och huld Regering lärer med all välvilja emottaga uttrycken af hvad Folkets ombud anse tjenligast och bäst vara att, för fosterlandets vårdnad om sina fattige, stadga.

Om remiss till H. LagUtsk. anhålles vördsammast.

Remitterades till LagUtsk.

Uplästes en af Hr Ribbing, Arv., inlemnad sålydande motion:

R. H. St:rs Hr Just.-ombudsm:s berättelse till innevar. riksdag börjar med ett reformförslag i Domstolarnes organisation, hvilket jag, för min del, funnit vara af den vigt att jag ej trott det böra blifva föremål för R. H. St:s öfverläggning, om än dess antagande hvarken nu genast kan förväntas eller ens för en framtid i oförändradt skick vara att förmoda. Upställningen af detta reformförslag med dertill anförda grunder utgör berättelsens innehåll till sidan 19. Jag anhåller att få framställa denna del af berättelsen såsom lagförslag för att derå erhålla remiss till LagUtsk. samt såmedelst förbereda R. H. St:s yttrande, huruvida ett förslag af denna beskaffenhet bör till sitt hufvudsyftemål ingå uti en blifvande omarbetning af de R.B:s delar, hvilka hafva till föremål Domstols-organisationen; och utbeder jag mig särskildt att vid pröfning af motiverna till förevar. förslag må tagas i öfvervägande de anmärkn:r, som uti berättelsen från dess 38:de till dess 43 sida förekomma, öfver framtida följder af planens antagande eller förkastande, och hvari visar sig det nya fängelsesystemets framgång, såsom till sjelfva sin möjlighet beroende af denna plan till Domstols-organisationen.

Remitterades till LagUtsk.

Hr Ribbing, hade jemväl inlemnat en motion af följande innehåll:

På anförde grunder har R. H. St:s Hr Just.-ombudsm. uti dess för år 1849 utgifne Embetsberättelse (sid. 173 och följ.) förordat ett lagstadgande, hvartill han dock blott upgifvit en möjlighet och som går derpå ut, att för en viss del af det antal arbetare, som vid ett jordbruk användas, beräknad efter den i bruk varande jordens vidd, jordägaren skulle vara ansvarig, att arbetarne eller deras hushåll icke fölle fattigvården till last, vare sig under den tid de vid egendomen användas eller inom viss tid derefter; och borde en sådan ansvarighet försäkras genom inteckning i fastigheten; men för den händelse att denna förut vore för mycket graverad, att kunna lemna säkerhet, borde föreskrifvas, att arbetarena skulle vara försedde med jordbruk till en vidd, hvars minimum borde vara bestämdt.

Detta ämne utbeder jag mig härmed att få öfverlemna till R. H. St:s behandling; dervid jag häldst önskade att LagUtsk. måtte utarbeta och till Ständernes pröfning öfverlemna ett fullständigt lagförslag; men i händelse detta icke utan vidare förberedelser låter sig göra; tillstyrker jag en underd. anhållan hos K. M. att förslagets utarbetande må i nåder besörjas och detsamma vid nästa riksdag blifva R. H. St. genom nådig propos. förelagdt.

Begärdes på bordet.

Uplästes en af Hr von Troil, Emil, inlemnad sålydande motion:

De publika papper, som af R. St:s Banko-Diskont belånas, äro af tvenne väsendtligen olika slag, det ena der hypotheket ej lemnar full säkerhet för lånesumman, och borgen af sådan anledn. erfordras, det andra åter der hypotheket såsom af högre värde än lånesumman anses ensamt tillräckligt för Bankens betryggande mot förlust, hvilket sistnämnda slag endast afses med denna motion, som har till föremål att fästa H. BankoUtsk:s upmärksamhet å olämpligheten deraf, att då en person till Banken öfverlemnar ett hypothek emot erhållande af ett, detsammas värde understigande, lånebelopp, och personen således blifver den som i sjelfva verket hos Banken eger en salderad fordran, den förstnämnde dock, utan att öfver ett sådant förhållande erhålla något betyg, måste till Banken aflemna revers å lånesumman. Af denna anledn. föreslås, att beläningen af ifrågavar. publika papper, måtte komma att verkställas på samma sätt som sedan längre tid egt rum vid belåning af guld och silfverpanter, s. k. lånebankokapitaler, och åtskilliga andra hypotheker af ofelbar säkerhet, neml. sålunda, att låntagaren aflemnar hopotheket utan revers, och i utbyte erhåller en pantsedel, som medförer rättighet att inlösa panten. — Om derjemte ifrågavar. lånerörelse öfverflyttades på låne-afd:n, dit den synes med mera skäl än till Banko-diskonten höra, enär ingen pröfning af personlig vederhäftighet kommer ifråga, så vunnes den fördel att beläningen ej behöfde vara inskränkt till en dag i veckan. — Om häremot skulle invändas, att då inga reverser komme att lemnas, kunde något maximibelopp för hvarje låntagare ej heller bestämmas, så svaras att ett sådant bestämmande i sjelfva verket saknar all påföljd, då det alltid måtte vara mycket lätt, att träffa personer, som låna sina namn under reverser, som åtföljas af till värde öfverstigande af annan lemnade hypotheker, synnerligen då intet afseende fästes å den tecknade låntagarens beskaffenhet.

Remitterades till BankoUtsk.

Hr von Hartmansdorff, Aug. Edvard, hade inlemnat en motion af följande innehåll:

K. Förordn. d. 29 Maj 1739 innehåller föreskrifter om sättet för förkomne Låne Banko-attesters förnyelse, hvilken K. Förordn. ock, enl. hvad StatsUtsk:s mem. N:o 556 vid 1823 års riksdag tillämpats på en förkommen Riksg:s-kont:s obligation. Under tidernas lopp har i vårt land upstått penningeverk, bland andra hypotheksföreningar, hvilka utgifva räntebärande obligationer, men huru med desses förnyelse skall tillgå, för den händelse de genom någon olyckshändelse den ingen förutse och afvärja kunnat, förkomma, finnes mig veterligen ingen föreskrift. Per analogiam borde väl stadganderne uti Högstberörde nåd. förordn. härvid äga tillämpning; men enär bestämd föreskrift härom saknas, vågar jag hos R. H. St. vördsamt föreslå att en allmän författning må utfärdas derom att alla allmänna verks och enskildte associationers

räntebärande obligationer böra, då de af olyckshändelse förkomma, förfaras med på sätt K. Förordn. d. 29 Maj 1739 i afseende på förkomne Låne-Banko-attester och deras förnyelse stadgar. Genom en slik åtgärd, som jag nu haft äran föreslå, skulle större kredit tillskyndas obligationers utgifvare och en större säkerhet åter deras innehafvare; utbedjande jag mig slutligen remiss af denna min motion till LagUtsk.

Remitterades till LagUtsk.

Uplästes en af Frih. Stael von Holstein, Otto Wilh. inlemnad sålydande motion:

Då undertecknad, som i Januari månad 1841 ifrån Justitierråds-embetet kallades till Stats-råd, ifrån detta sistnämnde embete i April månad 1848 åter förflyttades till Högste domstolen i ledigheten efter afl. Justitie-rådet af Rolén hvilken efterträdt mig 1841, måste jag för andra gången icke allenast aftjena begrafningshjelp jemte 2:ne månaders lönbesparing till CivilStatens Pensions-kassa, utan jemväl erlägga lösen för Justitie-råds fullmakt med 570 r:dr b:co; äfvensom Justitie-rådslönen, hvilken då jag år 1840 första gången utnämndes till Justitie-råd, utgick med förhöjning efter markegång å den under lönen inbegripne spannemål, nu nedsattes i så måtto att jag ej fått åtnjuta sådan förhöjning, hvarigenom för mig upstått en löneförminskning af circa 200 r:dr b:co för året. Uppå min derom i underd:het gjorda ansökning, har dock K. M., i likhet med hvad som förut skett i likartade fall, behagat tillägga mig ersättning för den innehållne begrafningshjelpen och lönebesparingen till Pensions-kassan.

Genom den förändrade lydelse 34 § R.F. erhöll vid 1844 och 1845 årens riksdag, är klarligen antydt, att embetsman som kallas till Stats-rådsledamot, må fortfarande innehafva, fastän hvarken utöfva eller draga inkomst af det embete han vid utnämnandet till Stats-rådsledamot bekläder, så vidt neml., detsamma är af beskaffenhet att kunna stå obesatt. Motiverna till Grundlagsbudets förändring måtte väl hafva varit, bland annat, att Stats-rådsledamot, som för det embetet hvarken aftjenar begrefningshjelp, eller erlägger fullmaktslösen, icke eller skulle hafva utgift eller förlust vid återgåendet till det embetet han lemnat för att inträda i Stats-rådet.

I grund häraf anhåller jag vördsamt att R. St. måtte tillägga mig ersättning för ofvannämnde fullmakts lösen och minskning i Justitie-råds lönen.

Remiss häraf till vederbörligt Utsk. torde benäget meddelas.

Begärdes på bordet.

Frih. Rudbeck, Reinh. Carl Gabr., hade inlemnat följande motion:

Af alla de upoffringar ett folk gör för att förbättra sin ställning är knappast någon som så synbart och säkert i alla rigtnin-

gar visar sina välgörande verkningar som de, hvilka användas å kommunikationsanstalternas förbättring, alldenstund det derigenom lika så väl befordras materielt välstånd som intellektuell odling, enskild beqvämlighet som styrelsens enhet och kraft, vare sig i hänseende till utförande af fredliga värf eller i betryggande af rikets lugn mot inre och yttre fiender.

Genom läget och storleken af våra betydligare insjöar är Sverige framför de flesta andra länder anvisadt på deras begagnande såsom medel för den inre kommunikationen. Våra störste Konungar och Statsmän hafva derföre sedan mer än trenne sekler ständigt haft sina blickar fästade på deras förening sinsemellan, och med hafvet medelst segelbara kanaler och slussar.

Redan Konung Carl IX begynte en kanalanläggning mellan Hjetmaren och Mälaren, samt en annan emellan Wenern och Westerhafvet, de båda vigtigaste af våra inre segelleder; hvilka företag derefter fullföljdes af hans efterträdare; ehuru det sednare först för 50 år sedan bragts till fullständigt utförande. Genom patriotiske mäns bemödanden har slutligen i våra dagar Wenern blifvit förenad med den andra af våra stora insjöar och denna åter med Östersjön; och Gustaf Wasas tanke efter mer än trenne sekler således vunnit sin fullbordan. Men det återstår ännu att förena dessa båda, de förnämsta af Sveriges inre segelleder, med hvarandra, hvilket såsom jag föreställer mig, heldst bör ske medelst en kanal mellan Hjelmaren och Wettern. Den store Axel Oxenstjerna omgicks redan med denna tanke, och undersökningar anställdes af utländska ingeniörer, kvilka visade planens utförbarhet. Men då de i sammanhang dermed stående planer, hvilka skulle gifva denna sin hufvudsakliga vigt, blott till en del under hans tid hunno utföras, så blef den för en lång tid alldeles upgifven, tills dess en annan stor man, Gr. Baltzar Bogislaus von Platen, då Götha kanal nalkades sin fullbordan, åter uptog densamma. En undersökning blef på hans föranstaltande företagen genom framlidne Öfverste Löjtnant Edström, men, som jag tror till följd af Gr. Platens förtidiga bortgång ej fullständigt genomförd. Emedlertid bekräftades förslagets utförbarhet och en charta, visande kanalledningens rigtning från norra ändan af Wettern genom sjön Tisaren till grannskapet af Örebro, är af Edström år 1840 utgifven från trycket. Den uptager den egentliga kanalens längd till $4\frac{2}{3}$ mil och slussarnes antal till 37, hvilket således betydligt understiger det antal (55) som skulle erfordras å en af samme man projekterad kanal mellan Wenern och Hjelmaren. Något kostnadsförslag finnes dock ej offentliggjordt, och dessutom skulle, som jag tror, det förtjena undersökas om ej kanalen, så väl till förkortande af segelleden, som undvikande af den grunda Örebrofjärden, kunde från sjön Tisaren med större fördel ledas längre öster ut till den s. k. Stora Hjelmaren. Utom den påtagliga vinsten af en sådan kanal för kommunikationen i allmänhet har den en serdeles vigt i händelse af ett krig, då den betryggar förbindelsen mellan de båda stora stamlederna för den inre kommunikationen samt mellan Stockholm och Carlsborg, hvilken förbindelse skulle på vägen åt Södertelje och Söder-

köping af en fiende lätt kunna afskäras och Carlsborg utan en sådan kanal ej vinna sin fulla betydelse såsom medelpunkt för rikets försvar och förvaringsort för dess vigtigaste skatter. Jag föreslår derföre ett anslag af 4000 r:dr till anställande af en sådan fullständig undersökning och anhåller vördsammast om remiss af denna motion till H. StatsUtsk.

Remitterades till StatsUtsk.

Gr. Lewenhaupt, Mauritz Axel, hade inlemnat en sålydande motion:

Genom K. M:s nåd. Kungörelse af d. 10 Juni 1841 är stadgadt, att alla ditintills meddeldte föreskrifter derom, att tredje upbudet å inköpt fast egendom, som blifvit intecknad för skuld till R. St:rs Bank eller till vissa andra allmänna verk eller inrättningar eller enskilde bolag, ej finge meddelas förr än köparen uptett bevis, att han sitt köp derstädes anmält, och i öfrigt fullgjort hvad i sammanhang dermed kunnat vara påbudet, — till all kraft och verkan uphäfdes.

Då likväl, i följd af denna åtgärd, flerfaldiga olägenheter för inteckningshafvare kunna upstå, hufvudsakligen när, i fråga om bevakning uti konkurs- och års-proklama-mål af intecknad fordran, egendomen till någon del, sedan inteckningen deri beviljades, öfvergått till ny ägare, utan att inteckningshafvaren derom fått kännedom och han således blifver urståndsatt att i behörig ordning sin egande fordran anmäla och bevaka, har jag, af sådan anledn., funnit mig upmanad att, till förekommande deraf, vördsamt föreslå, det mätte Hof- och Under-rätterne i riket varda föreskrifvet, att, vid derstädes anhängige konkurs- och års-proklamamål i likhet med hvad som serskildt för R. St:s Bank finnas uti 5 Kap. § 68 af konkurslagen d. 12 Mars 1830 föreskrifvit, i allmänhet uti utfärdande kallelser till innehafvare af inteckning uti afstädd fast egendom, jemte upgift om inteckningens belopp, tillika lemna underrättelse om intecknad fastighets namn samt län, härad och socken, der densamma är belägen; anhållande jag vördsammast om remiss härå till vederbörligt Utsk.

Remitterades till LagUtsk.

Frih von Düben, Aug., upläste en motion af följande innehåll:

Den låga ståndpunkt, hvarpå architekturen under en lång tid stått inom vårt fädernesland är beklagligen allmänt känd. Morgonrodnaden till en ljusare dag har dock börjat upgå för denna konst och det röjer sig hos det yngre slägtet ett sträfvande och ett begär att lyfta sig ur den förnedring hvaruti byggnadskonstens idkare sjunkit, den att vara endast *handtverkare.*

Bland de glädjande bevisen, att konstens genius börjat skaka stoftet af sina vingar, är den stiftelse, som under sednaste åren upstått inom hufvudstaden, med namn af *byggnadsföreningen.* Ämnad att utgöra ett föreningsband emellan dem, som egna sig åt byggnadskonstens utöfning eller ock endast äro älskare och gynnare

deraf, har denna stiftelse, bildad af för det mesta unga män, genom sammankomster i hvarje vecka samt anskaffande af ett bibliothek, införskrifvande af de värdefullaste utländska tidskrifter, ej blott i ren architektur utan och i mekanik och slöjd, sökt sprida ett allmännare intresse för, och en närmare bekantskap med de framsteg vetande och konst i andra länder gjort på detta fält, samt lifva hågen till ädel täflan äfven ibland den ringa hop, som vårt fädernesland förmår att ställa opp i striden för värfvandet af konstens pris.

Men det är klart, att dryga kostnader äro oskiljaktiga från ett företag som detta, och att antalet af medlemmar icke vore annat än ringa, hvarigenom fortsättandet af föreningens verksamhet icke kan ega rum utan ledamöternas betungande med en så dryg afgift, att detta med sannolikhet kan förutses, att flera af dem måste af ekonomiska skäl draga sig tillbaka, och föreningens uplösning deraf blifva en följd.

Detta skulle emedlertid vara en skada för det allmänna, likasom föreningens tillvaro är detsamma till gagn, och jag har derföre trott, att det allmänna äfven kunde äga ej blott en anledn., utan jemväl en viss förpligtelse att genom direkt understöd uppehålla en så gagnelig inrättning.

Ändamålet med min framställning i detta ämne är alltså att hos H. R. o. Ad. föreslå det R. St. måtte bevilja denna förening ett årligt anslag af **1000** r:dr b:co.

Och anhåller jag vördsamt om remiss till StatsUtsk.

Remitterades till StatsUtsk.

Då nu H. Ex. Hr Frih. o. Landtm. förfrågade sig huruvida någon af R. o. Ad:s ledamöter hade någon ytterligare motion att anmäla, afhördes icke någon sådan anmälan, hvarefter H. R. o. Ad. åtskiljdes kl. ¾ till **9** e. m.

In fidem protocolli,
Albert Munck.